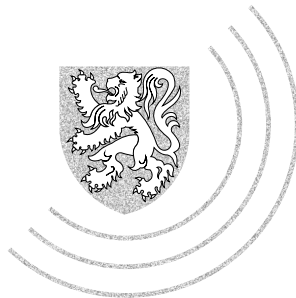

V L A A M S P A R L E M E N T

stuk **348** (2009-2010) – Nr. 1
ingediend op 29 januari 2010 (2009-2010)

Ontwerp van decreet

houdende instemming met het internationaal Verdrag
inzake de bescherming van alle personen tegen
gedwongen verdwijning,
opgemaakt in New York op 20 december 2006

INHOUD

Memorie van toelichting	3
Voorontwerp van decreet	15
Advies van de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen en van de Strategische Adviesraad voor het Vlaams Welzijns-, Gezondheids- en Gezinsbeleid.....	19
Advies van de Raad van State	31
Ontwerp van decreet	37
Bijlage: Internationaal Verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning.....	41
– Nederlandse vertaling	43
– Franse tekst.....	63

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE BESCHOUWINGEN

1. Achtergrond

Een ‘verdwijning’ in de zin van dit verdrag is niet zomaar een vermissing maar een doelbewuste daad van een overheid die toegepast wordt om af te rekenen met mensen die tegen een heersend regime protesteren. In het internationale recht geldt een gedwongen verdwijning als een misdad tegen de mensheid (artikel 7, §1, i, Statuut van Rome van het Internationaal Strafhof).

Ontvoeringen, buitengerechtelijke moorden en geheime detentie zijn geen nieuw fenomeen, maar werden in de loop van de geschiedenis vaak toegepast. Verdwijningen leggen niet alleen tegenstanders en critici het zwijgen op, maar creëren ook een sfeer van onzekerheid en angst die anderen moet beletten actie te ondernemen. Gedwongen verdwijningen zijn een misdad waarbij het bestaan van een persoon uitgewist wordt. De persoon in kwestie wordt de wettelijke basisbescherming ontzegd waarop elke man of vrouw recht heeft. Verdwijningen vormen een inbreuk op fundamentele mensenrechten zoals het recht op vrijheid, persoonlijke veiligheid en humane behandeling, een eerlijk proces, rechtshulp en het vermoeden van onschuld. Niet alleen de rechten van het slachtoffer worden geschonden, maar ook die van zijn of haar familieleden. Ten slotte wordt ook de samenleving getroffen. Toch wordt slechts een klein aantal verantwoordelijken voor deze misdaden bestraft. Dit toont aan dat, naast de meer algemene mensenrechtenverdragen, een specifiek instrument op zijn plaats is.

Gedurende de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw werden in de militaire dictaturen van Latijns-Amerika politieke tegenstanders gearresteerd waarna zij spoorloos verdwenen. Argentinië, Chili, El Salvador en Guatemala spanden daarbij de kroon. Het meest bekend zijn de ongeveer 30.000 ‘desaparecidos’ tijdens de ‘Vuile Oorlog’ die Argentinië teisterde tussen 1976 en 1983. Nog steeds komen de zogenaamde dwaze moeders regelmatig samen op de Plaza de Mayo in Buenos Aires in de hoop informatie te krijgen over hun verdwenen zonen, broers of echtgenoten.

Onder het mom van de strijd tegen het terrorisme is het aantal verdwijningen de jongste jaren verder toegenomen. Geheime detentie en gedwongen verdwijningen vormen geen uitzondering meer en het risico gemarteld of buitengerechtelijk geëxecuteerd te worden, neemt hierdoor toe. Bovendien leven familieleden vaak jarenlang in onzekerheid over het lot van de verdwenen persoon.

Op 29 februari 1980 werd de Werkgroep van de Verenigde Naties inzake gedwongen of onvrijwillige verdwijningen (UNGWEID) opgericht. Sindsdien heeft de werkgroep 52.952 verdwijningen aangekaart bij de verschillende regeringen. Over 42.393 verdwenen personen in 79 landen werd geen informatie ontvangen. Tijdens de jongste vijf jaar slaagde de werkgroep erin klaarheid te scheppen in 1763 gevallen.

Tijdens zijn 87ste zitting die plaatsvond van 10 tot 13 maart 2009 stelde de UNGWEID zijn rapport voor dat betrekking heeft op de periode van 1 december 2007 tot 30 november 2008¹. De werkgroep ontving 1203 nieuwe meldingen van verdwijningen. In 69 gevallen werden dringende acties ondernomen. De werkgroep slaagde erin 54 gevallen op te

¹ Promotion and protection of all human rights, civil, political, economic, social and cultural rights, including the right to development – Report of the Working Group on Enforced or Involuntary Disappearances, A/HRC/10/9.

lossen en voerde één plaatsbezoek uit (aan Argentinië). 326 nieuwe gevallen en informatie over vroeger geopende dossiers in 32 landen² werden onderzocht.

Het Internationaal Comité van het Rode Kruis (ICRK) probeert met alle middelen om gedwongen verdwijningen te doen ophouden. Regelmatige bezoeken aan gedetineerden en activiteiten gericht op het onderhouden en herstellen van familiebanden vormen de sterkste waarborgen tegen de verdwijning van mensen.

In 2007 werd de Internationale Coalitie tegen gedwongen verdwijningen (ICAED) opgericht. De ICAED is een netwerk dat bestaat uit verenigingen van familieleden van verdwenen personen en niet-gouvernementele organisaties (ngo's). De ICAED pleit voor een geweldloze aanpak van gedwongen verdwijningen op plaatselijk, nationaal en internationaal vlak. Daarnaast werd een internationale dag voor verdwenen personen in het leven geroepen die elk jaar plaatsvindt op 30 augustus.

2. Ontstaan van het verdrag

Al sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw hebben mensenrechtenactivisten en advocaten in Europa en Latijns-Amerika zich ingezet voor een verdrag ter bescherming van verdwenen personen. In 1992 nam de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (VN) de 'Verklaring ter bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijningen' aan (resolutie 47/133 van 18 december 1992). Ook het eerder vermelde Statuut van Rome van 17 juli 1998 classificeert gedwongen verdwijningen als misdaden tegen de mensheid wanneer zij worden gepleegd als een wijd verspreide of systematische aanval tegen een burgerbevolking.

In 1998 nam de Subcommissie ter bevordering en bescherming van mensenrechten een ontwerpverdrag ter bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijningen aan. Sinds januari 2003 werd binnen de UNGWEID onderhandeld over dit nieuwe verdrag. Op 29 juni 2006 keurde de nieuwe VN-Mensenrechtenraad ten slotte het internationale Verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning goed. Het verdrag werd vervolgens op 20 december 2006 aangenomen door de Algemene Vergadering van de VN en op 6 februari 2007 in Parijs opengesteld voor ondertekening.

3. Belang en inhoud van het verdrag

Het verdrag is één van de krachtigste mensenrechtenverdragen ooit. Het betekent een aanzienlijke vooruitgang op het vlak van het internationale recht. Door de constitutieve elementen van gedwongen verdwijningen te definiëren en hen als een strafbaar feit te beschouwen, vult dit juridisch dwingend instrument een leemte op. Het verdrag verplicht de verdragsluitende staten gedwongen verdwijningen als een misdaad in hun wetboek voor strafrechten op te nemen. Er komt ook een einde aan de mogelijkheid van de dader en diens oversten om zich achter een bevel te verschuilen.

Het verdrag bevat ook een aantal verplichtingen inzake het voorkomen van gedwongen verdwijningen, de wederzijdse rechtshulp en uitlevering, de bepaling van de territoriale rechtsmacht en de toegang tot de informatie voor de naasten van de verdwenen personen.

Het verdrag voorziet ook in een comité inzake gedwongen verdwijningen dat de evolutie van de tenuitvoerlegging van het verdrag moet opvolgen. In dit kader zullen de gemeenschappen en de gewesten moeten samenwerken met de federale staat, met het oog op de

² Albanië, Algerije, Argentinië, Bangladesh, Bolivia, Chili, China, Ecuador, Egypte, Filippijnen, Griekenland, India, Irak, Kameroen, Libië, Mexico, Nepal, Noord-Korea, Oezbekistan, Pakistan, de Russische Federatie, Saoedi-Arabië, Soedan, Sri Lanka, Syrië, Thailand, Tsjaad, Tunesië, Vietnam, Wit-Rusland, Zimbabwe en Zwitserland.

inrichtingen en aangelegenheden die onder hun bevoegdheid ressorteren (psychiatrische inrichtingen, gesloten centra voor jongeren, opleiding van het personeel dat in die inrichtingen werkt).

4. Vlaamse bevoegdheden

De toetsing van het verdrag aan de Grondwet en de bijzondere wet inzake de hervorming der instellingen (BWHI), zoals gewijzigd, leert dat in het verdrag een aantal gemeenschapsbevoegdheden uitgeoefend worden inzake het beleid betreffende de zorgenverstreking in en buiten de verplegingsinrichtingen, de jeugdbescherming met inbegrip van de sociale bescherming en de gerechtelijke bescherming, en de sociale hulpverlening aan gedetineerden met het oog op hun sociale re-integratie (artikel 5, §1, I, 1°, en II, 6° en 7°, BWHI), alsook het onderwijs en de beroepsopleiding van het betrokken overheids-personeel als ondersteunende bevoegdheid (artikel 24 en 127, Grondwet, respectievelijk artikel 4, 16°, BWHI).

De artikelen die de Vlaamse bevoegdheden manifest raken zijn:

- artikel 15: bijstand aan personen die het slachtoffer zijn of waren van een gedwongen verdwijning;
- artikel 17, 2°, d en e: het wettelijk verzekeren van de toegang tot gesloten instellingen aan familieleden of overheidsinstanties;
- artikel 17, 3°: het aanleggen van een register van opgesloten personen;
- artikel 18: het verzekeren van de toegang tot bepaalde informatie;
- artikel 21: de integratie van vrijgelaten personen;
- artikel 23: het onderwijzen en opleiden van burger- en overheidspersoneel in instellingen.

Deze lijst is niet exhaustief.

Het lijkt dus geen twijfel dat het verdrag verscheidene aangelegenheden betreft waarvoor het Vlaams Parlement bevoegd is. Overeenkomstig artikel 16, §1, V, BWHI, moet het verdrag voorgelegd worden aan het Vlaams Parlement.

II. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING VAN HET VERDRAG

In de preambule wordt gesteld dat de staten uit hoofde van het VN-handvest de plicht hebben het universele respect voor, en de eerbiediging van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden te bevorderen. Verder wordt verwezen naar de Universele Verklaring inzake de bescherming van de mensenrechten, internationale verdragen die de rechten op verschillende vlakken waarborgen, en de Verklaring over de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijningen die op 18 december 1992 aangenomen werd door Algemene Vergadering van de VN. De verdragsluitende staten zijn zich bewust van het buitengewoon ernstig karakter van gedwongen verdwijningen en zij zijn vastbesloten om gedwongen verdwijningen te voorkomen en te strijden tegen de straffeloosheid van misdrijven die ermee verband houden. De verdragsluitende staten erkennen:

- het recht van elke persoon om niet het slachtoffer te worden van een gedwongen verdwijning;
- het recht van slachtoffers op gerechtigheid en schadeloosstelling;
- het recht van slachtoffers om de waarheid te kennen over de omstandigheden van een gedwongen verdwijning en over het lot van de verdwenen persoon;
- het recht om vrij informatie te zoeken, ontvangen en delen.

Het verdrag telt 45 artikelen en bestaat uit drie delen. Het eerste deel beval normatieve bepalingen, het tweede deel heeft betrekking op het monitoringmechanisme en in het derde deel staan de slotbepalingen.

Deel I

Artikel 1 bepaalt dat niemand mag blootgesteld worden aan een gedwongen verdwijning en dat geen enkele uitzonderlijke omstandigheid kan ingeroepen worden om een gedwongen verdwijning te rechtvaardigen. Er wordt met andere woorden een niet-derogeerbaar recht geproclameerd om niet blootgesteld te worden aan gedwongen verdwijning.

Artikel 2 definieert ‘gedwongen verdwijning’ als de aanhouding, de gevangenhouding, de ontvoering of elke andere vorm van vrijheidsberoving door vertegenwoordigers van een staat of door personen of groepen die optreden met de toelating, de steun of de instemming van een staat, gevolgd door de weigering de vrijheidsberoving te bevestigen of informatie te verschaffen over het lot of de verblijfplaats van de verdwenen persoon. Opdat van een misdrijf sprake zou zijn, moeten al deze elementen vastgesteld worden: bestaan van een verdwijning, gepleegd door effectieve of ‘indirecte’ vertegenwoordigers van een staat, gevolgd door een weigering een dergelijke verdwijning te erkennen of door verhulling van het feit zelf. De samenvoeging van die elementen onderscheidt een gedwongen verdwijning van andere strafbare feiten zoals ontvoering of opsluiting of van andere situaties waarin een persoon vermist is.

Artikel 3 verplicht de verdragsluitende staten een onderzoek in te stellen naar de in artikel 2 gestelde daden door personen of groepen die optreden zonder de machtiging of steun van, of bewilliging door de staat. Ook deze verantwoordelijken moeten voor het gerecht gebracht worden. Bij gebrek aan consensus wordt in het verdrag immers een onderscheid gemaakt tussen feiten gepleegd door vertegenwoordigers van een staat, en misdaden begaan door personen die dat niet zijn. Dat onderscheid wordt ook gemaakt in het VN-verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontterende behandeling of bestraffing. Bij de omzetting van de verplichtingen uit dat VN-verdrag werd dat onderscheid overigens niet gemaakt in het Belgische nationale recht. Artikel 3 heeft betrekking op feiten gepleegd door actoren die geen vertegenwoordigers van een staat zijn. Om in het Strafwetboek een zekere samenhang te bewaren, zal ook in de toekomstige federale wet die het nationale recht met het voorliggende verdrag in overeenstemming moet brengen, geen onderscheid gemaakt worden op grond van de hoedanigheid van de dader. Die aanpak is conform met artikel 37, waarin gesteld wordt dat het verdrag bepalingen onverlet laat die gunstiger zijn voor de bescherming tegen gedwongen verdwijning en die vervat kunnen zijn in de wetgeving van een staat die partij is of in het in die staat geldende internationale recht.

Artikel 4 verplicht de verdragsluitende staten gedwongen verdwijning strafbaar te stellen in hun strafrecht. Deze verplichting vormt een essentieel middel ter bestrijding van strafeloosheid.

Artikel 5 bepaalt dat een wijdverbreide of systematische praktijk van gedwongen verdwijning een misdaad tegen de mensheid is die moet bestraft worden volgens het toepasselijke internationale recht. Dit is een referentie naar artikel 7, §1, i, Statuut van Rome van het Internationaal Strafhof.

Artikel 6 stelt dat de verdragsluitende staten maatregelen moeten treffen om minstens de personen die een gedwongen verdwijning plegen of proberen te plegen, daartoe de opdracht geven, uitlokken, eraan medeplichtig zijn of er op een andere manier bij betrokken zijn, alsook hun oversten, stafrechtelijk aansprakelijk te stellen. Strengere straffen zijn mogelijk voor militaire gezaghebbers of personen die als zodanig optreden. Geen enkel bevel of instructie van de overheid mag aangevoerd worden ter rechtvaardiging van het misdrijf van gedwongen verdwijning.

Artikel 7 legt de verdragsluitende staten de verplichting op gepaste straffen te voorzien voor personen die verantwoordelijk zijn voor een gedwongen verdwijning. Er moet rekening worden gehouden met de bijzondere ernst van het misdrijf maar ook met verzachtende of bezwarende omstandigheden.

Artikel 8 verplicht de verdragsluitende staten een voldoende lange verjaringstermijn te waarborgen. Die verjaringstermijn moet ingaan op het ogenblik waarop een gedwongen verdwijning beëindigd wordt. De verdragsluitende staten moeten ook garanderen dat de slachtoffers tijdens de verjaringstermijn recht hebben op een doeltreffend rechtsmiddel. Het Belgische Wetboek van Strafvordering voorziet momenteel een algemene regeling van tien jaar voor de verjaring van misdaden. Het artikel heeft geen betrekking op de niet-toepasselijkheid van verjaring van de strafvordering voor gedwongen verdwijningen die misdrijven tegen de mensheid vormen.

Artikel 9 geeft aan wanneer de verdragsluitende staten maatregelen nemen zodat ze rechtsmacht kunnen uitoefenen in de volgende gevallen:

- het misdrijf is gepleegd op zijn grondgebied of aan boord van een in die staat geregistreerd schip of luchtvaartuig (territoriale rechtsmacht);
- de vermoedelijke dader is een onderdaan van die staat (actief personaliteitsbeginsel);
- de verdwenen persoon is onderdaan van die staat, en de staat acht het vestigen van zijn rechtsmacht opportuun.

Een verdragsluitende staat moet ook de noodzakelijke maatregelen treffen om zijn bevoegdheid tot het uitoefenen van rechtsmacht te vestigen indien de vermoedelijke dader zich op zijn grondgebied bevindt en niet uitgeleverd wordt aan een andere staat of overgedragen wordt aan een internationaal straftribunaal (principe van ‘aut dedere, aut judicare’).

Artikel 10 betreft de hechtenis van een persoon die verdacht wordt van het plegen van het misdrijf van gedwongen verdwijning, die zich op het grondgebied van een verdragsluitende staat bevindt. De hechtenis en andere wettelijke maatregelen mogen niet langer duren dan noodzakelijk is. De verdragsluitende staat in kwestie moet onverwijld een gerechtelijk vooronderzoek of opsporingsonderzoek instellen voor het vaststellen van de feiten, en de staat die bevoegd is voor die persoon, informeren. De opgesloten persoon mag contact opnemen met een vertegenwoordiger van de staat waarvan hij of zij onderdaan is, of, indien hij of zij staatloos is, met de vertegenwoordiger van de staat waar hij of zij gewoonlijk verblijft.

Artikel 11 bepaalt dat de verdragsluitende staten verdachte personen overleveren aan hun eigen bevoegde autoriteiten voor strafrechtelijke vervolgingen indien die persoon niet uitgeleverd wordt aan een andere staat of overgedragen aan een internationaal straftribunaal (principe van ‘aut dedere, aut judicare’). De verdachte heeft recht op een faire behandeling in alle fasen van de procedure en op een eerlijk proces.

Artikel 12 gaat over de aangifte van gedwongen verdwijningen. Waar nodig wordt bescherming verleend aan de persoon die de aangifte gedaan heeft, getuigen, familieleden van de verdwenen persoon en hun raadsman en personen die betrokken zijn bij het onderzoek. Indien er redelijke gronden zijn om aan te nemen dat een persoon het slachtoffer geworden is van een gedwongen verdwijning, stellen de bevoegde autoriteiten een onderzoek in, ook wanneer geen formele aangifte gedaan is. De bevoegde autoriteiten moeten beschikken over de nodige bevoegdheden en middelen, en toegang krijgen tot elke detentieplaats. De verdragsluitende staten waarborgen dat de verdachten niet de kans krijgen het onderzoek te beïnvloeden door bedreiging of intimidatie.

Artikel 13 behandelt de uitlevering van verdachten. Het misdrijf van gedwongen verdwijning mag niet beschouwd worden als een politiek delict of een daarmee samenhangend strafbaar feit. Een uitlevering mag bijgevolg niet uitsluitend op die gronden afgewezen worden. Vóór de inwerkingtreding van het verdrag wordt het misdrijf van gedwongen verdwijning in alle tussen verdragsluitende staten bestaande uitleveringsverdragen geacht opgenomen te zijn als een uitleveringsdelict. De verdragsluitende staten gaan de verbintenis aan het misdrijf van gedwongen verdwijning op te nemen als een uitleveringsdelict in elk uitleveringsverdrag dat zij na de inwerkingtreding van het verdrag sluiten. Niets in het verdrag mag zo uitgelegd worden dat het een verplichting tot uitlevering zou inhouden indien de aangezochte verdragsluitende staat ernstige redenen heeft om aan te nemen dat het verzoek om uitlevering gedaan is met de bedoeling een persoon te vervolgen of te straffen op discriminatoire gronden.

Overeenkomstig artikel 14 verlenen de verdragsluitende staten elkaar de ruimst mogelijke rechtshulp, met inbegrip van het verschaffen van bewijsmateriaal.

Volgens artikel 15 moeten de verdragsluitende staten ook samenwerken en elkaar helpen om slachtoffers van een gedwongen verdwijning op te sporen en te bevrijden, en, indien zij overleden zijn, om hun stoffelijk overschot op te graven, te identificeren en terug te brengen.

Artikel 16 verbiedt de verdragsluitende staten personen uit te wijzen of uit te leveren indien er gegronde redenen zijn om aan te nemen dat zij het gevaar lopen slachtoffer te worden van een gedwongen verdwijning.

Artikel 17 verbiedt geheime detentie. De verdragsluitende staten moeten in hun wetgeving de nodige voorwaarden tot vrijheidsberoving en waarborgen inzake communicatie en toegang, inschrijven. De verdragsluitende staten moeten officiële registers en/of dossiers bijhouden van personen die van hun vrijheid beroofd zijn.

Artikel 18 bepaalt dat de verdragsluitende staten informatie in verband met vrijheidsberovingen moeten bezorgen aan personen die daar rechtmatig belang bij hebben, zoals familieleden, hun vertegenwoordiger of raadsman.

Volgens artikel 19 mogen persoonsgegevens, met inbegrip van medische en genetische informatie, niet gebruikt worden voor andere doeleinden dan het zoeken naar de verdwenen persoon. Het verzamelen, verwerken, gebruiken en opslaan van persoonsgegevens mag geen schending vormen van de mensenrechten, de fundamentele vrijheden of de menselijke waardigheid, noch daartoe leiden.

Artikel 20 stelt dat het in artikel 18 bedoelde recht op informatie bij uitzondering beperkt wordt wanneer dat strikt noodzakelijk is en voorzien is in de wet, en indien het bezorgen van informatie de privésfeer of veiligheid van de persoon nadelig zou beïnvloeden, een strafrechtelijk onderzoek zou belemmeren, of op vergelijkbare gronden in overeenstemming met het recht, het toepasselijk internationale recht en de doelstellingen van het verdrag.

Artikel 21 behandelt de vrijlating van personen die van hun vrijheid beroofd waren. De verdragsluitende staten moeten maatregelen treffen om de fysieke integriteit van die personen te waarborgen en ervoor zorgen dat zij hun rechten ten volle kunnen uitoefenen. Zij moeten ook maatregelen nemen zodat kan worden geverifieerd of de personen ook daadwerkelijk werden vrijgelaten.

Artikel 22 verplicht de verdragsluitende staten maatregelen te treffen om volgende gedragingen te voorkomen en te bestraffen:

- het vertragen of belemmeren van de rechtsmiddelen gericht op een beslissing door de rechter over de rechtmatigheid van een vrijheidsberoving of op het verkrijgen van informatie over vrijheidsberoving;
- het niet nakomen van de verplichting de vrijheidsberoving te registreren of het inschrijven in het officiële register van onjuiste gegevens;
- het weigeren om inlichtingen te verschaffen.

Artikel 23 legt de verdragsluitende staten op personen die betrokken zijn bij de detentie of de behandeling van opgesloten personen, een passende opleiding te waarborgen. De verdragsluitende staten moeten ervoor zorgen dat bevelen of instructies voor of aanmoedigen van gedwongen verdwijningen, verboden zijn. Personen die weigeren een dergelijk bevel op te volgen, mogen niet bestraft worden.

Artikel 24 geeft een definitie van ‘slachtoffer’ (de verdwenen persoon en eenieder die rechtstreeks ten gevolge van een gedwongen verdwijning nadeel ondervonden heeft) en somt de rechten op die een slachtoffer kan genieten, namelijk:

- het recht op de waarheid omtrent de omstandigheden van de gedwongen verdwijning en het verloop van het onderzoek: dit is een belangrijke nieuwigheid omdat het de eerste keer is dat een mensenrechtenverdrag het recht toekent de waarheid te kennen;
- het recht op schadeloosstelling, zowel voor materiële als immateriële schade;
- het recht tot het opzetten van en het vrijelijk deelnemen aan organisaties en verenigingen die de omstandigheden van gedwongen verdwijningen en het lot van verdwenen personen vaststellen en de slachtoffers bijstaan.

De verdragsluitende staten moeten maatregelen treffen om verdwenen personen op te sporen en in vrijheid te stellen. Het stoffelijk overschot van overleden slachtoffers moet respectvol behandeld en gerepatriëerd worden. De verdragsluitende staten moeten eveneens maatregelen treffen ten behoeve van de rechtspositie van verdwenen personen en hun familie. Die maatregelen hebben betrekking op meer sociale zorg, financiële aangelegenheden, familierecht en eigendomsrechten. Een gedwongen verdwijning belet immers dat de handelingen die normaal een gevolg zijn van het overlijden van een persoon, niet kunnen gesteld worden. De verdragsluitende staten hebben hier een ruime manoeuvreerruimte.

Artikel 25 gaat over maatregelen ten aanzien van kinderen, zowel kinderen die zelf verdwenen zijn als kinderen van verdwenen personen. Indien een minderjarige het slachtoffer is van gedwongen verdwijning, is de situatie gelijk te stellen met die van een volwassene, met dien verstande dat ten aanzien van de dader een verzwarende omstandigheid kan ingeroepen worden. In het geval van het wederrechtelijk weghalen van kinderen van verdwenen personen kan het kind samen met één of beide ouders het slachtoffer zijn van ontvoering of geboren zijn in gevangenschap. Het wederrechtelijk weghalen van een kind beoogt ook het vervalsen van de identiteit – denk maar aan de kinderen van Argentijnse verdwenen personen die door getrouwen van het regime werden geadopteerd. Deze situatie vereist bijzondere beschermingsmaatregelen:

- het wederrechtelijk weghalen van het kind en de bijbehorende handelingen moet voorkomen en strafbaar worden gesteld;
- het kind moet worden geïdentificeerd en teruggebracht naar zijn of haar familie;
- de verdragsluitende staten moeten elkaar helpen bij het zoeken naar, het identificeren en bepalen van de verblijfplaats van het kind en bij de terugbrenging indien het overgebracht werd naar een andere staat;
- er moet een systeem worden ingevoerd om de adoptie die voortvloeit uit een gedwongen verdwijning, te herzien of ongedaan te maken.

Het hoger belang van het kind moet vooropstaan en het kind moet zich vrijelijk kunnen uiten.

Deel II

Artikel 26 beschrijft de samenstelling en werking van het Comité voor gedwongen verdwijningen. Het comité wordt opgericht om de in het verdrag opgelegde taken uit te voeren. Het bestaat uit tien deskundigen op het vlak van de mensenrechten die in eigen naam en op een onafhankelijke en onpartijdige manier zetelen. Er wordt rekening gehouden met een geografische spreiding en een evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen. De eerste verkiezing vindt plaats binnen de zes maanden na de inwerkingtreding van het verdrag. De leden van het comité worden verkozen voor een termijn van vier jaar en zij kunnen eenmaal herkozen worden. Van vijf leden die tijdens de eerste verkiezing verkozen worden, loopt de termijn af na twee jaar. Het comité stelt zijn eigen regels en procedures op. De secretaris-generaal van de VN stelt de nodige middelen, personeel en faciliteiten ter beschikking. De leden van het comité hebben toegang tot de faciliteiten en de voorrechten en immuniteiten die verleend worden aan deskundigen die op zending zijn namens de VN. Elke verdragsluitende staat werkt samen met het comité en het helpt zijn leden in de uitoefening van hun mandaat.

Artikel 27 bepaalt dat een Conferentie van de verdragsluitende partijen ten vroegste vier jaar en ten laatste zes jaar na de inwerkingtreding van het verdrag samenkomt om de werking van het comité te evalueren en om te bepalen of het aangewezen is de opvolging van het verdrag aan een andere instantie toe te vertrouwen.

Artikel 28 voorziet in een samenwerking van het comité met alle internationale, regionale en nationale instanties die zich inzetten voor de bescherming van eenieder tegen gedwongen verdwijning. Het comité zal moeten overleggen met de andere verdragsorganen die bevoegd zijn inzake de bestrijding van gedwongen verdwijningen, met het oog op het waarborgen van de consistentie van hun werkzaamheden.

Artikel 29 verplicht de verdragsluitende staten om binnen de twee jaar na de inwerkingtreding van het verdrag een rapport te bezorgen aan het comité waarin zij een overzicht geven van de maatregelen die zij getroffen hebben om de verdragsbepalingen na te leven. Het comité deelt zijn commentaren, opmerkingen of aanbevelingen mee. Het kan ook aanvullende informatie vragen. De nieuwigheid ten opzichte van de andere bestaande monitoringorganen voor de mensenrechten, bestaat erin dat de verdragsluitende staten slechts één oorspronkelijk rapport moeten indienen, dit binnen twee jaar na de inwerkingtreding van het verdrag. Daarna moeten zij slechts op verzoek van het comité een nieuw rapport indienen. In België zal dit rapport, conform de bestaande afspraken, via Coor-multi, dat wil zeggen de coördinatie van de Federale Overheidsdienst (FOD) Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking voor multilaterale dossiers, opgesteld worden met de nodige input vanuit de deelstatelijke departementen.

Artikel 30 geeft familieleden of vertegenwoordigers van verdwenen personen de mogelijkheid een verzoek voor dringende actie te richten tot het comité, dat aan de betrokken staat informatie zal vragen over de toestand van de gezochte persoon. Aan de hand van die informatie kan het comité aanbevelingen doen aan de staat in kwestie en vragen dat die staat de nodige maatregelen zou treffen om de verdwenen persoon te beschermen.

Artikel 31 laat de verdragsluitende staten de mogelijkheid bij de ratificatie of op een later tijdstip een verklaring neer te leggen waarin zij verklaren dat zij de bevoegdheid van het comité aanvaarden om mededelingen van of namens personen die het slachtoffer zijn van de niet-naleving door een verdragsluitende staat van de verdragsbepalingen, te ontvangen of in overweging te nemen. Als de mededeling beantwoordt aan de vereisten, zal het comité haar bezorgen aan de betrokken verdragsluitende staat met de vraag opmerkingen en commentaren te geven. Teneinde mogelijke onherstelbare schade te voorkomen, kan

het comité de betrokken staat verzoeken voorlopige maatregelen te treffen. België zal bij de neerlegging van zijn akte van bekrachtiging een verklaring afleggen waarbij het de bevoegdheid van het comité aanvaardt.

Volgens artikel 32 kunnen de verdragsluitende staten verklaren dat zij de bevoegdheid van het comité erkennen om mededelingen te ontvangen en in overweging te nemen waarin een verdragsluitende staat beweert dat een andere verdragsluitende staat zijn verplichtingen niet naleeft. Het comité kan geen mededelingen ontvangen van een verdragsluitende staat die dergelijke verklaring niet afgelegd heeft. Ook hier zal België een verklaring afleggen.

Artikel 33 stelt dat het comité één of meer leden op onderzoek kan sturen als het betrouwbare informatie ontvangt dat een verdragsluitende staat de verdragsbepalingen niet naleeft. De voorwaarden voor het bezoek worden bepaald in onderling overleg. Na zijn bezoek bezorgt het comité zijn opmerkingen aan de betrokken staat.

Overeenkomstig artikel 34 kan het comité wijdverbreide of systematische gedwongen verdwijningen in een verdragsluitende staat onder de aandacht brengen van de Algemene Vergadering van de VN. Vooraleer het de aangelegenheid doorverwijst, moet het comité de betrokken staat verzoeken alle relevante informatie te bezorgen.

Artikel 35 bepaalt dat enkel gedwongen verdwijningen die aangevangen zijn na de inwerkingtreding van het verdrag, onder de bevoegdheid van het comité vallen.

Artikel 36 legt het comité de verplichting op jaarlijks een activiteitenverslag te sturen naar de verdragsluitende staten en naar de Algemene Vergadering van de VN. Een verdragsluitende staat wordt vooraf geïnformeerd als hij opgenomen wordt in het verslag en hij krijgt de kans te antwoorden.

Deel III

Artikel 37 bepaalt dat niets in het verdrag een invloed zal hebben op bepalingen die leiden naar de bescherming van personen tegen gedwongen verdwijningen en die opgenomen zijn in de wetgeving van een verdragsluitende staat of in een internationale wet die van kracht is in die staat.

Artikel 38 stelt dat het verdrag open staat voor ondertekening of toetreding door alle lidstaten van de VN. Akten van bekrachtiging of toetreding moeten neergelegd worden bij de secretaris-generaal van de VN.

Artikel 39 geeft aan dat het verdrag in werking treedt de dertigste dag na de datum waarop de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding neergelegd is. Voor staten die na de inwerkingtreding partij worden, treedt het verdrag in werking op de dertigste dag na de datum van neerlegging van hun akte van bekrachtiging of toetreding.

Artikel 40 legt de secretaris-generaal van de VN op de lidstaten van de VN die het verdrag ondertekend hebben of toegetreden zijn, op de hoogte te stellen van alle ondertekeningen, bekrachtigingen en toetredingen en van de datum van inwerkingtreding.

Artikel 41 bepaalt dat de verdragsbepalingen toegepast worden op alle delen van federale staten, en dit zonder beperkingen of uitzonderingen.

Artikel 42 regelt de beslechting van geschillen. Indien een geschil niet door overleg kan geregeld worden, wordt het onderworpen aan arbitrage. Indien de verdragsluitende par-

tijen binnen de zes maanden geen overeenstemming bereiken, kunnen zij het geschil voorleggen aan het Internationaal Hof van Justitie. Verdragsluitende staten kunnen bij de ondertekening of toetreding verklaren dat zij niet gebonden zijn door deze bepalingen.

Artikel 43 voorziet in een vrijwaringsclausule van het internationaal humanitair recht, die bepaalt dat het verdrag de bepalingen van dat recht onverlet laat. Het gaat in het bijzonder over de Geneefse conventies van 1949 en hun protocollen van 1977, met de bijzondere rol die daarin voor het Internationaal Comité voor het Rode Kruis voorzien wordt.

Artikel 44 regelt de amendering van het verdrag. Voorgestelde amendementen worden door de secretaris-generaal van de VN bezorgd aan de verdragsluitende staten met de vraag of een Conferentie van de partijen moet samengeroepen worden. Daarvoor moet binnen vier maanden ten minste één derde van de verdragsluitende staten vragende partij zijn. Amendementen die met een tweederdemeerderheid aangenomen worden in de Conferentie van de partijen, worden door de secretaris-generaal voor aanneming bezorgd aan de verdragsluitende staten. Zij treden in werking als zij door twee derden van de verdragsluitende staten aanvaard zijn en zij zijn bindend voor die staten.

Artikel 45 stelt dat het verdrag waarvan de Arabische, Chinese, Engelse, Franse, Russische en Spaanse teksten gelijkelijk authentiek zijn, zal neergelegd worden bij de secretaris-generaal van de VN, die voor echt verklaarde kopieën zal bezorgen aan de verdragsluitende staten.

III. PROCEDUREVERLOOP

1. Gemengd karakter en ondertekening

Tijdens de vergadering van 30 januari 2007 van de Werkgroep Gemengde Verdragen (WGV), adviesorgaan van de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid (ICBB), bepleitte de FOD Buitenlandse Zaken het exclusief federale karakter van het verdrag. De Vlaamse vertegenwoordiger in de WGV verdedigde het gemengde karakter omdat hij van mening was dat, ofschoon de kern van het verdrag federaal is, er toch Vlaamse bevoegdheden in een aantal artikelen uitgeoefend worden. De FOD erkende het uitoefenen van gemeenschapsbevoegdheden, maar achtte die uitoefening marginaal, waarbij ook verwezen werd naar het verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of mensonteerende behandeling of bestraffing. Er kon geen consensus bereikt worden waardoor de beslissing uitgesteld werd.

Het verdrag werd op 6 februari 2007 door 57 landen³ ondertekend. De federale minister van Buitenlandse Zaken heeft de beslissing om het verdrag te ondertekenen, genomen omwille van het politieke belang van het verdrag en de druk van de Europese partners en het maatschappelijke middenveld.

In de brief van 6 april 2007 aan de voorzitter van de WGV deed het Departement internationaal Vlaanderen mee dat de Vlaamse overheid haar standpunt, dat verwoord werd door de Vlaamse vertegenwoordiger in de WGV, handhaaft. Een vergelijking tussen het voorliggende verdrag en het verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing, gaat niet op, zodat dat verdrag niet als een precedent kan ingeroepen worden. Het voorliggende verdrag heeft wel enige gelijkenis met

³ Albanië, Algerije, Argentinië, Azerbeidzjan, België, Bolivia, Bosnië en Herzegovina, Brazilië, Burkina Faso, Burundi, Chili, Comoren, Congo, Costa Rica, Cuba, Cyprus, Finland, Frankrijk, Ghana, Grenada, Guatemala, Haïti, Honduras, India, Japan, Kaapverdië, Kameroen, Kenia, Kroatië, Libanon, Litouwen, Luxemburg, Macedonië, Madagaskar, Malediven, Mali, Malta, Marokko, Mexico, Moldavië, Monaco, Mongolië, Montenegro, Niger, Oostenrijk, Paraguay, Portugal, Samoa, Senegal, Servië, Sierra Leone, Tsjad, Tunesië, Uganda, Uruguay, Vanuatu en Zweden.

het Facultatief Protocol bij het verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontterende behandeling of bestraffing (het zogenaamde OPCAT) dat op 12 oktober 2004 gemengd verklaard werd door de WGV.

Tijdens zijn vergadering van 19 april 2007 legde de WGV het gemengde karakter van het verdrag vast. Zowel de federale overheid als de gemeenschappen en het Waalse Gewest zijn bevoegd. Op 21 mei 2007 bevestigde de WGV die beslissing. Tevens werd beslist dat de FOD Buitenlandse Zaken aan de VN zal vragen de ondertekeningsformule aan te passen. Op 9 juli 2008 keurde de ICBB de verslagen van de WGV goed.

2. Advies van de strategische adviesraden

De Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen (SARiV) en de Strategische Adviesraad voor het Vlaamse Welzijns-, Gezondheids- en Gezinsbeleid (SAR WGG) besloten in onderling overleg een gezamenlijk advies uit te brengen.

De raden wijzen op het grote belang en het unieke karakter van het verdrag. Het is een wettelijk bindend instrument tegen gedwongen verdwijningen, en bevat een aantal principes en hulpmiddelen in de strijd tegen straffeloosheid.

3. Advies van de Raad van State

De Raad van State bracht zijn advies met referte 47.381/3 uit op 1 december 2009. Zoals de strategische adviesraden merkt de Raad van State op dat de Nederlandse vertaling een aantal onjuistheden of fouten bevat. De tekst werd daarom verbeterd. Aangezien de instemmingswet reeds eerder bij de Senaat werd ingediend, zijn er daardoor een aantal verschillen tussen de voorgelegde vertalingen, aangezien de Raad van State bij het ontwerp van instemmingswet geen dergelijke opmerking gemaakt had. Hoewel dergelijke zaken beter vermeden moeten worden, stelt dit geen juridisch probleem. Het verdrag is immers slechts authentiek in de zes officiële talen van de Verenigde Naties (Engels, Frans, Spaans, Arabisch, Russisch en Chinees). De Raad van State vraagt ook dat een authentieke verdragstekst voorgelegd wordt aan de leden van het Vlaams Parlement teneinde hen volledig voor te lichten over de juiste draagwijdte van het verdrag. De Vlaamse Regering legt steeds een authentieke verdragstekst voor aan de parlementsleden. In dit geval is dat de verdragstekst in het Frans.

4. Inwerkingtreding

Artikel 39 stelt dat het verdrag in werking treedt op de dertigste dag die volgt op de datum waarop de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding neergelegd is. Voor staten die later hun akte van bekrachtiging of toetreding neerleggen, treedt het verdrag in werking op de dertigste dag die volgt op de datum van neerlegging van de akte van bekrachtiging of toetreding. Op 1 januari 2010 hadden 18 staten het verdrag geratificeerd, zodat het nog niet in werking getreden is. Een snelle ratificatie door België kan dus bijdragen tot de internationale inwerkingtreding van dit belangrijke verdrag.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid,
Landbouw en Plattelandsbeleid,

Kris PEETERS

VOORONTWERP VAN DECREET

VOORONTWERP

Ontwerp van decreet houdende instemming met het internationaal Verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning, opgemaakt in New York op 20 december 2006

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. Het internationaal Verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning, opgemaakt in New York op 20 december 2006, zal volkomen gevolg hebben.

Art. 3. De bevoegdheid van het Comité voor gedwongen verdwijningen om overeenkomstig artikel 31 van dit Verdrag mededelingen te ontvangen van of namens personen die stellen het slachtoffer te zijn van de schending van het Verdrag of om overeenkomstig artikel 32 van dit Verdrag mededelingen van een andere Staat te ontvangen die stelt dat een andere Partij niet voldoet aan zijn verplichtingen, wordt erkend.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid,
Landbouw en Plattelandsbeleid,

Kris PEETERS

ADVIES VAN DE STRATEGISCHE ADVIESRAAD
INTERNATIONAAL VLAANDEREN EN VAN DE
STRATEGISCHE ADVIESRAAD VOOR HET WELZIJNS-,
GEZONDHEIDS- EN GEZINSBELEID

SAR WGG

Strategische Adviesraad voor het Vlaamse Welzijns-, Gezondheids- en Gezinsbeleid

Ontwerp van decreet houdende instemming met het internationaal Verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijningen

**Advies 2009/22
15 oktober 2009**

Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen, Boudewijnlaan 30 bus 81, 1000 Brussel
Tel.: + 32 2 553 01 81, E-mail: sariv@iv.vlaanderen.be, <http://www.sariv.be>

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	22
1. Inleiding	23
2. Belang van het Verdrag	23
2.1. Beknopte historiek: de aanloop naar het Verdrag	23
2.2. Bestaansreden en ontstaan van het Verdrag	24
2.3. Nieuwigheden	25
3. Belang voor Vlaanderen	26
3.1. Vlaamse bevoegdheden	26
3.1.1. Implicaties voor privacy	26
3.1.2. Vrijheidsontneming	26
3.1.3. Voorlichten en opleiden zorg- en hulpverleningsdiensten	27
3.1.4. Adoptie	27
3.1.5. Bekendmaking van het Verdrag	27
3.2. Partnerlanden	27
3.3. Comité voor gedwongen verdwijningen	28
3.4. Ondertekening	28
3.5. Ratificatie	29
4. Redactionele bemerkingen	29
5. Conclusie	30

1. Inleiding

Tijdens haar vergadering van 18 september 2009 hechtte de Vlaamse Regering haar principiële goedkeuring aan het voorontwerp van decreet houdende instemming met het Internationaal Verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning (hierna: “het Verdrag”), opgemaakt in New York op 20 december 2006. Zij vroeg minister-president, Kris Peeters, tevens bevoegd voor buitenlands beleid, hierover het advies in te winnen van de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen (hierna: “SARiV”). In het licht van de interne omzetting van de verdragsbepalingen voor wat de gemeenschapsinstellingen betreft, suggereert de adviesaanvraag dat de SARiV zou kunnen samenwerken met de Strategische Adviesraad voor het Vlaamse Welzijns-, Gezondheids- en Gezinsbeleid (hierna: “SAR WGG”) bij het uitbrengen van het advies. Op 22 september 2009 ontving de SARiV de adviesaanvraag. In onderling overleg besloten de SARiV en de SAR WGG (hierna ook: “de Raden”) tot het opstellen van een gezamenlijk advies. Na consultatie en bespreking op de vergadering van de SAR WGG op 28 september 2009 en op de vergadering van de SARiV op 15 oktober 2009, keurden beide Raden onderhavig advies goed.

Op 6 februari 2007 ondertekenden 57 landen, waaronder België, het Verdrag. Gedwongen verdwijning is elke vorm van vrijheidsberoving door de staat, of vertegenwoordigers ervan, van een burger of inwoner, waarbij deze vrijheidsontneming wordt ontkend of verhuld. Het verdrag biedt een kader voor de verdragspartijen om hun burgers en inwoners te beschermen tegen gedwongen verdwijningen (preventie), om gedwongen verdwijningen ongedaan te maken of op te helderen, en om slachtoffers en hun familieleden de nodige inlichtingen, zorg en hulp te bieden.

In onderhavig advies overlopen de Raden eerst het belang van het Verdrag, met aandacht voor zijn geschiedenis en belangrijkste kenmerken. Daarna gaan ze het belang van het Verdrag voor Vlaanderen na. Hierbij onderzoeken ze de implicaties voor de Vlaamse bevoegdheden, de relatie met bepaalde partnerlanden en de Vlaamse rol bij het Comité voor gedwongen verdwijningen, en plaatsen ze enkele bedenkingen bij de ondertekening en ratificatie. Ten slotte formuleren ze hun conclusies.

2. Belang van het Verdrag

Gedwongen verdwijningen onderwerpen personen aan psychologisch leed, ontzeggen hen opzettelijk kennis over hun lot, en resulteren vaak in foltering en dood. Ook familieleden lijden onder de psychologische kwelling als gevolg van de onwetendheid over het lot van hun geliefden. Zelfs voor gemeenschappen en naties kan een geïsoleerde daad van een gedwongen verdwijning gericht op een bepaald individu wijdverspreide terreur en angst veroorzaken, politieke dissidentie onderdrukken en uiteindelijk leiden tot het behoud van onderdrukkende politieke regimes. Een wijdverbreide straffeloosheid heeft het verschijnsel van gedwongen verdwijningen in verscheidene landen bestendig en verergerd.¹

2.1. Beknopte historiek: de aanloop naar het Verdrag

Er is een lange weg afgelegd in aanloop naar de goedkeuring van het Verdrag door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (VN) op 20 december 2006. De eerste internationale organisatie die publiekelijk gedwongen verdwijningen aan de kaak stelde, was de “*Inter-American Commission on Human Rights*” met een rapport in 1974. De VN begon in die periode ook enkele zaken van gedwongen verdwijningen te behandelen. In december 1978 nam de VN Algemene Vergadering Resolutie 33/173 genaamd “*Disappeared Persons*” aan, waarin de VN voor het eerst sprak over “onvrijwillige” of “gedwongen” verdwijning. In opvolging van deze resolutie richtte de VN-Mensenrechtencommissie de “*UN Working Group on Enforced and Involuntary Disappearances*” (UNWGEID) op als communicatiekanaal tussen getroffen families en betrokken overheden. In 1992

¹ K. ANDERSON, How effective is the International Convention for the protection of all persons from enforced disappearance likely to be in holding individuals criminally responsible for acts of enforced disappearance?, *Melbourne Journal of International Law*, 7, (2006), 2, 277.

werd het mandaat van deze Commissie verruimd zodat ze ook het beleid van overheden m.b.t. gedwongen verdwijningen kan monitoren.

Een aantal organisaties van nabestaanden en regionale instellingen zette de eerste stappen om een internationaal instrument tegen gedwongen verdwijningen aan te nemen. Als eerste debatteerde de Parijse Balievereniging samen met andere organisaties en experts op een colloquium in Parijs in 1981 over het idee voor een eigen instrument. In 1982 ontwierp FEDEFAM (Latin American Federation of Associations of Relatives of Disappeared Detainees) een Conventie over Gedwongen Verdwijningen. De Algemene Vergadering van de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) verklaarde in 1983 dat gedwongen verdwijning een misdaad tegen de mensheid is. Een jaar later stemde de Raad van Europa een resolutie met dezelfde boodschap.

Het duurde echter tot 1992 voor de VN Algemene Vergadering, met de Verklaring over de Bescherming van Alle Personen tegen Gedwongen Verdwijningen, een nieuwe stap ondernam. Hierna, in 1994, nam de OAS de Inter-Amerikaanse Conventie over Gedwongen Verdwijning van Personen aan. Deze Conventie erkent gedwongen verdwijning als een voortdurend misdrijf en legt een aantal verplichtingen op aan staten. Het Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafgerechtshof van 1998 betekende een volgende internationale mijlpaal, aangezien het gedwongen verdwijningen op de lijst van misdaden tegen de mensheid plaatst wanneer ze gepleegd worden als onderdeel van een wijdverbreide of stelselmatige aanval gericht tegen een burgerbevolking.²

2.2. Bestaansreden en ontstaan van het Verdrag

Bovenstaand overzicht toont aan dat er reeds verschillende initiatieven en instrumenten bestaan om de problematiek van gedwongen verdwijningen aan te pakken. Deze blijken echter onvoldoende omwille van hun beperkte geografische toepassing, onvolledigheid, beperkingen in de strafbaarstelling, enz. In bepaalde gevallen kan een gedwongen verdwijning gekarakteriseerd worden als een misdaad tegen de mensheid (Statuut van Rome) of als foltering (Verdrag tegen Foltering³), maar er blijven gaten in de mogelijkheden voor rechtsherstel van slachtoffers.

De UNWGEID pleitte tevens voor een nieuw instrument op grond van de meervoudigheid van rechten die worden geschonden en de moeilijkheid om die schendingen aan te tonen. Om tot veroordeling en bestraffing over te kunnen gaan, diende een specifiek mensenrecht te worden erkend, nl. het recht om 'niet aan gedwongen verdwijning te worden onderworpen'.⁴

In 1998 nam de Subcommissie voor de Promotie en Bescherming van Mensenrechten een "Ontwerp Internationaal Verdrag voor de Bescherming van Alle Personen tegen Gedwongen Verdwijning" aan. Het onthaal was positief en een "*Open-Ended Working Group*" werd belast met de taak om een bindend instrument voor te bereiden. Op 23 september 2005 nam deze werkgroep unaniem een tekst aan. Hierna werd de tekst achtereenvolgens goedgekeurd in de Mensenrechtenraad⁵, in de Derde Commissie van de VN Algemene Vergadering en uiteindelijk, op 20 december 2006, door de VN Algemene Vergadering. Op 6 februari 2007 werd het Verdrag opgesteld voor ondertekening.⁶

² Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafgerechtshof, art. 7.

³ Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing, aangenomen op 10 december 1984 door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.

⁴ A. VRANX, Verweer tegen gedwongen verdwijning, *Internationaal Humanitair Recht in de Kijker - Jaarboek 2006*, p. 81.

⁵ Opvolger van de VN-Mensenrechtencommissie, zie SARIV, *Vlaanderen en het Belgisch lidmaatschap van de VN-Mensenrechtenraad*, Advies 2009/13, 14 mei 2009. [www.sariv.be]

⁶ AIM FOR HUMAN RIGHTS, *A guide to the International Convention for the Protection of all persons from enforced disappearance*, Utrecht, 2009, 14.

2.3. Nieuwigheden

Het Verdrag is een wettelijk bindend instrument tegen gedwongen verdwijning. Het bevat een aantal principes en hulpmiddelen in de strijd tegen de straffeloosheid.

Het Verdrag verankert twee nieuwe *rechten*, nl. het “recht om niet het slachtoffer te worden van gedwongen verdwijning” (artikel 1) en het “recht van slachtoffers om de waarheid te kennen” (artikel 24).

Het Verdrag hanteert een duidelijke *definitie* van gedwongen verdwijning. De drempel van de definitie is verlaagd om verschillende soorten gedwongen verdwijningen te omvatten en om achterpoortjes te sluiten. Zo vallen bijvoorbeeld ook “*extraordinary renditions*” in het kader van de strijd tegen het terrorisme onder deze omschrijving.⁷ De definitie maakt wel een onderscheid tussen gedwongen verdwijning uitgevoerd met betrokkenheid van staten en gedwongen verdwijningen door niet-statelijke actoren. Deze laatste vallen buiten de definitie, maar een afzonderlijk artikel 3 verplicht staten om de gepaste maatregelen te nemen om dit soort zaken te onderzoeken. De SARiV merkt hierbij op dat het, volgens sommige auteurs, evenwel een moeilijke oefening blijft om de graad van betrokkenheid van de staat te bepalen.⁸ Bovendien betreurt de SARiV het dat de verplichtingen die voortvloeien uit het Verdrag gericht op staten minder streng zijn wanneer het gedwongen verdwijningen door niet-statelijke actoren betreft.

Het Verdrag betekent een belangrijke stap in het *strafbaar stellen* van gedwongen verdwijning. Artikel 4 verplicht staten om gedwongen verdwijning als strafbaar feit in hun strafwetgeving in te schrijven. De SARiV merkt op dat dit een delicate oefening kan zijn in sommige staten en dat het in geen geval mag leiden tot een verzwakking van de bescherming.

Het principe van *universele jurisdictie* verplicht staten ertoe om daders die op hun territorium verblijven ofwel zelf te vervolgen, de dader uit te leveren om in het buitenland vervolgd te worden of om hem voor een internationaal tribunaal te brengen. Er is echter wel een beperking van het internationaal strafrecht tot uitzonderlijke omstandigheden, nl. wanneer gedwongen verdwijning een wijdverbreide of systematische praktijk is en zij zodus als misdaad tegen de mensheid bestraft moet worden. In dit geval gelden ook specifieke regels in verband met verjaring, enz. Het gros van de overtredingen dient bestraft door het nationaal strafrecht.⁹

Verder bevat het Verdrag specifieke bepalingen over preventie, erkenning van de rechten van nabestaanden, de gevolgen voor het burgerlijk recht en de administratieve praktijk, alsook over de rechten van kinderen.

Met het sluiten van het Verdrag wordt een belangrijke stap gezet, maar het succes van het Verdrag zal bepaald worden door de wijze van tenuitvoerlegging. Het Verdrag voorziet dan ook in de oprichting van een *Comité voor gedwongen verdwijningen* (hierna: “het Comité”), dat waakt over de implementatie. Het Comité heeft volgende functies:

1. Bij het Comité moeten landenrapporten ingediend worden;
2. Het kan verzoeken voor dringende actie behandelen;
3. Het kan individuele mededelingen ontvangen en onderzoeken (indien deze bevoegdheid door de betrokken staat is aanvaard);
4. Het kan mededelingen van staten ontvangen en onderzoeken (indien deze bevoegdheid door de betrokken staat is aanvaard);
5. Het kan “*factfinding*”-missies organiseren (in overleg met de betrokken overheid);
6. Het kan wijdverbreide of systematische gedwongen verdwijningen onder de aandacht van de VN Algemene Vergadering brengen.

Voor de toepassing van functies 3 en 4 dienen staten een verklaring neer te leggen bij hun bekrachtigingsakte waarin ze de bevoegdheden van het Comité aanvaarden. De SARiV verwelkomt de aankondiging dat België een verklaring zal afleggen om beide bevoegdheden te aanvaarden.

⁷ AIM FOR HUMAN RIGHTS, o.c., 18.

⁸ A. VRANX, l.c., p. 84.

⁹ *Ibid*, p. 82.

Tijdens de onderhandelingen van het Verdrag moesten bepaalde compromissen gesloten worden. Daardoor ontbreken bepalingen over het verbod van berechting van gedwongen verdwijning voor militaire tribunalen, alsook het verbod op amnestie en gelijkaardige maatregelen die preventief onderzoek verhinderen. Toch gingen de voorstanders van het Verdrag akkoord met de tekst, omdat deze gebreken veelal zouden worden opgevangen door internationale praktijken en het internationaal gewoonterecht.¹⁰

3. Belang voor Vlaanderen

3.1. Vlaamse bevoegdheden

De Raden formuleren hieronder enkele specifieke opmerkingen betreffende artikelen die raken aan een aantal welzijns- en gezondheidsaspecten.

3.1.1. *Implicaties voor privacy*

De Raden wijzen op de mogelijke invloed van de artikelen 17 en 18 op de bescherming van persoonlijke gegevens en het beroepsgeheim. Het Verdrag stelt in artikel 17, lid 3, dat elke staat die partij is bij het verdrag het opzetten en bijhouden van één of meer actuele officiële registers en/of dossiers van personen wier vrijheid is ontnomen waarborgt. Deze registers/dossiers kunnen op verzoek onverwijld ter beschikking worden gesteld van gerechtelijke of andere autoriteiten of instellingen waaraan bevoegdheid is toegekend door de wetgeving van de betrokken staat die partij is of door een ander relevant internationaal juridisch instrument waarbij de betrokken staat partij is. De hierin vervatte informatie omvat eveneens gegevens met betrekking tot de gezondheidstoestand van de persoon wiens vrijheid is ontnomen.

Het verzamelen, verwerken, gebruiken en opslaan van persoonsgegevens, met inbegrip van medische en genetische informatie, mag geen schending vormen van de mensenrechten, fundamentele vrijheden of de menselijke waardigheid van een persoon (art. 19, lid 2). De SAR WGG vraagt in het bijzonder aandacht voor het feit dat er steeds omzichtig omgesprongen moet worden met gegevens met betrekking tot de gezondheid (art. 17, lid 3). Deze gegevens kunnen slechts bijgehouden en verspreid worden mits het medische beroepsgeheim, de wet op de privacy en de wet betreffende de rechten van de patiënt van 22 augustus 2002 gerespecteerd worden. Dit geldt evenzeer voor de bepaling dat elke staat die partij is garandeert dat elke persoon die een rechtsmatig belang heeft bij deze informatie (zoals familieleden van de persoon wiens vrijheid is ontnomen, hun vertegenwoordiger of raadsman) toegang dient te hebben tot gegevens met betrekking tot de gezondheidstoestand van de persoon wiens vrijheid is ontnomen (art. 18, lid 1, sub f).

De Raden zijn van mening dat de bepalingen in artikel 17, lid 3, uitsluitend gelden voor de problematiek van de gedwongen verdwijningen en geen betrekking hebben op mensen die verblijven in een gesloten afdeling van een ouderenvoorziening (personen met dementie) en op mensen die verblijven in een gesloten afdeling van een psychiatrische voorziening of in een andere zorg- of hulpsetting.

3.1.2. *Vrijheidsontneming*

Artikel 17, lid 2, sub d, van het Verdrag bepaalt dat er gewaarborgd dient te worden dat eenieder wiens vrijheid ontnomen is, het recht heeft te communiceren met en te worden bezocht door zijn of haar familie, raadsman of een andere persoon van zijn of haar keuze en dat daaraan uitsluitend de wettelijk vastgestelde voorwaarden verbonden zijn.

De Raden gaan er van uit dat deze bepaling geen impact heeft op hulp- of zorgvoorzieningen gelet op het feit dat het verdrag enkel en alleen personen die het slachtoffer waren van gedwongen verdwijning betreft. De SAR WGG vraagt dat de Vlaamse Regering voor wat de voorzieningen in de

¹⁰ AIM FOR HUMAN RIGHTS, o.c., 20.

jeugdbescherming, in de geestelijke gezondheidszorg en in de ouderenzorg (personen met dementie) betreft, uitklaart of en in welke mate deze verdragstekst, in casu artikel 17, lid 2, sub e, impact heeft op het zorgbeleid met vrijheidsbeperkende maatregelen.

3.1.3. Voorlichten en opleiden zorg- en hulpverleningsdiensten

Artikel 23 van het Verdrag stipuleert dat staten die partij zijn bij het Verdrag in een opleiding voorzien voor het met rechtshandhaving belast personeel, medisch personeel en betrokken overheidsfunctionarissen inzake de noodzakelijke voorlichting en informatie over de relevante bepalingen van het verdrag. Hulpverlening kan echter maar kwaliteitsvol zijn indien hulpverleners tijdig en goed worden ingelicht en ook opgeleid worden om personen die slachtoffer waren van gedwongen verdwijning, of hun familieleden, de nodige en juiste hulp te kunnen bieden. De Raden vragen de nodige aandacht voor deze specifieke slachtofferzorg in de omzetting van de bepaling zoals weergegeven in artikel 23. Dit dient ondermeer te gebeuren door de gespecialiseerde hulpverlening van de diensten slachtofferhulp van de centra voor algemeen welzijnswerk, in het kader van het decreet van 15 december 1998 houdende goedkeuring van het samenwerkingsakkoord van 7 april 1998 tussen de Staat en de Vlaamse Gemeenschap inzake slachtofferzorg. De Raden vragen tevens te verzekeren dat gegevens over de gezondheidstoestand van de persoon wiens vrijheid is ontnomen, steeds behandeld worden op een wijze die conform is aan het medische beroepsgeheim, de wet op de rechten van de patiënt en de vigerende privacywetgeving.

3.1.4. Adoptie

Staten die partij zijn bij het Verdrag en die een systeem van adoptie of een andere vorm van plaatsing van kinderen erkennen, dienen wettelijke procedures te hebben vastgesteld om adoptie- of plaatsingsprocedures te toetsen en om, waar dat van toepassing is, de adoptie of plaatsing van een kind die voortvloeit uit een gedwongen verdwijning, ongedaan te maken (art. 25, lid 4). De Vlaamse Gemeenschap moet erover waken dat de adoptiebemiddeling aandacht schenkt aan deze toetsing. De SAR WGG vraagt om de bepalingen over het ongedaan maken van deze adopties met de nodige omzichtigheid om te zetten. Zowel in het voortraject, de nazorg als de bemiddeling bij interlandelijke adoptie aan Vlaamse kant, als in de federale adoptiewet moeten deze bepalingen steeds gekaderd worden met het oog op de vrijwaring van de belangen van het kind.

Beide Raden vragen dat de Vlaamse overheid er eveneens zorg voor draagt dat adoptieouders voldoende geïnformeerd worden over de mogelijke impact van de bepalingen van artikel 25 van het Verdrag.

Het is voor de Raden tot slot duidelijk dat in het belang van het kind een mogelijke herziening van een adoptie van een kind dat slachtoffer was van een gedwongen verdwijning steeds met de grootste omzichtigheid moet behandeld worden.

3.1.5. Bekendmaking van het Verdrag

De Raden wijzen de Vlaamse overheid op haar taak om zich in te zetten voor de verspreiding van informatie over dit Verdrag, zodat burgers ervan op de hoogte worden gesteld. Ze moeten in het bijzonder kennis nemen van artikel 30 betreffende de mogelijkheid voor het individueel indienen van een verzoek om opsporing.

3.2. Partnerlanden

Chili, dat reeds geruime tijd een partnerland is van Vlaanderen en sinds de jaren 1970 een problematische geschiedenis op het vlak van gedwongen verdwijningen kent, heeft het Verdrag gelijktijdig met België getekend. De SARiV verwelkomt deze stap en hoopt dat de ratificatie een belangrijke stap kan betekenen voor de onopgeloste zaken.¹¹

¹¹ Volgens de UNWGEID zijn nog 816 van de 840 gerapporteerde zaken onopgelost. [<http://www.ediec.org/en/world-map/map/country/chile/>]

Voor de prioritaire partnerlanden van de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking vormt het Verdrag een belangrijk instrument voor het handhaven van deze mensenrechten. Voor het goedkeuren van het Verdrag bestond op het Afrikaans continent, in tegenstelling tot Europa of het Amerikaans continent, nog geen Afrikaans instrument dat gedwongen verdwijningen expliciet vermeldt.¹²

3.3. Comité voor gedwongen verdwijningen

Het Comité voor gedwongen verdwijningen waakt over de tenuitvoerlegging van het Verdrag (zie *supra*, 2.3.). Artikel 26 bepaalt de samenstelling van het Comité. De 10 leden van het Comité worden gekozen uit een lijst van personen die door de staten die partij zijn, worden voorgedragen uit hun onderdanen. De eerste verkiezing wordt ten laatste zes maanden na de datum van de inwerkingtreding van het Verdrag gehouden. Het Verdrag treedt reeds in werking na 20 ratificaties, maar momenteel is dit aantal nog niet behaald. Dit betekent dat België en Vlaanderen bij een snelle ratificatie (zodat België nog tot de eerste 20 landen kan behoren) een grotere kans hebben om een expert te laten opnemen in het Comité. De Raden sporen de Vlaamse Regering aan om in overleg met de federale overheid een kandidaat voor te dragen.

Tevens wijst de SARiV op het belang van samenwerking met de federale overheid bij het opstellen van het landenrapport. Elk land dient binnen twee jaar na ratificatie een rapport op te stellen, maar in tegenstelling tot andere verdragen is dit een eenmalig rapport. Het Comité kan wel om bijkomende informatie verzoeken (artikel 29). Het Verdrag bepaalt ook in artikel 28 dat het Comité samenwerkt met alle relevante organen van de VN. Het omgekeerde geldt ook. Dit betekent dat bijvoorbeeld in de mensenrechtentoets (universele periodieke evaluatie) door de VN-Mensenrechtenraad het Belgisch beleid ook getoetst zal worden voor dit Verdrag.¹³ De SARiV acht het derhalve wenselijk om tijdig het Belgisch landenrapport ter zake op te maken met het oog op de Belgische mensenrechtentoets in 2011.

De SARiV wenst te benadrukken dat naast het Comité ook de UNWGEID actief blijft. Zoals hoger (zie *supra*, 2.1.) aangegeven, fungeert de werkgroep als communicatiekanaal tussen de nabestaanden en overheden, terwijl het Comité specifieke verdragsfuncties heeft. Daarenboven is het Comité enkel bevoegd voor gedwongen verdwijningen in een staat die partij is bij het Verdrag, terwijl de UNWGEID bevoegd is voor alle gedwongen verdwijningen. Het Comité en de werkgroep zijn bijgevolg complementair en zullen moeten samenwerken om duplicatie te vermijden.¹⁴

De SARiV verwelkomt de bepaling in artikel 27 dat de werking van het Comité tussen het vierde en het zesde jaar na inwerkingtreding geëvalueerd zal worden door een conferentie van staten. Hier kan bekeken worden of het eventueel opportuun is om de monitoringtaken over te dragen aan een ander orgaan.

3.4. Ondertekening

De beide Raden betreuren dat de toenmalige federale minister van Buitenlandse Zaken overgegaan is tot ondertekening van het Verdrag zonder dat er in de Werkgroep "gemengde verdragen" (WGV) van de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid consensus kon bereikt worden over het gemengde karakter van het verdrag. De SARiV stelt zich vragen bij de reden die in de memorie van toelichting gegeven wordt, nl. de druk van de Europese partners, aangezien vele EU-lidstaten ook niet op de openingsdag tot ondertekening overgingen. Hij erkent wel het belang van het signaal dat hiermee gegeven wordt aan de verenigingen van nabestaanden, maar samen met de SAR WGG betwijfelt hij of daarom de intern-Belgische afspraken moeten worden genegeerd.

De SARiV vraagt zich af of de federale overheid reeds de nodige stappen heeft ondernomen om de ondertekeningsformule aan te passen zoals beslist op de vergadering van de WGV van 21 mei 2007. Hij heeft noch in de memorie van toelichting, noch elders kunnen vaststellen of de aanpassing

¹² AIM FOR HUMAN RIGHTS, o.c., 30.

¹³ SARiV, *Vlaanderen en het Belgisch lidmaatschap van de VN-Mensenrechtenraad*, Advies 2009/13, 14 mei 2009. [www.sariv.be]

¹⁴ OFFICE OF THE UNITED NATIONS HIGH COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS, *Enforced or involuntary disappearances, Fact sheet 6*, 2009, Genève, 17.

intussen gebeurd is. Hij spoort de Vlaamse Regering aan om dit uit te klaren, gelet op de tijd die intussen verstreken is. De Raden roepen tevens de federale overheid op om voorzichtig en loyaal om te springen met gedeelde bevoegdheden en gemengde verdragen.

3.5. Ratificatie

Het Verdrag bepaalt in artikel 39 dat het in werking zal treden op de dertigste dag na de datum waarop de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding is neergelegd bij de Secretaris-generaal van de VN. Bij het ter perse gaan van dit advies hadden 15 staten het Verdrag geratificeerd.¹⁵ Wie het Verdrag enkel tekende, maar (nog) niet ratificeerde, mag niet tegen de letter of geest van het Verdrag ingaan. De Raden pleiten voor een snelle afronding van de Belgische ratificatieprocedure (zie ook *supra*, 3.3.).

Het is echter in het bijzonder van belang om de implementatie van het Verdrag te bewaken. Artikel 4 geeft de staten die partij zijn namelijk de opdracht om hun nationaal strafrecht aan te passen. Men moet er dan ook over waken dat dit correct gebeurt. De SARiV vraagt zich af in hoeverre de Belgische overheid hier al acties voor heeft ondernomen.

4. Redactionele bemerkingen

De SARiV wenst in navolging van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak de aandacht te vestigen op twee onjuistheden in de vertaling van het Verdrag. Hij wijst in de eerste plaats op de vertaling in het artikel 2 omtrent de definitie van het woord 'fate' door feit, terwijl hier volgens Van Dale Groot Woordenboek Engels-Nederlands lot of bestemming bedoeld wordt. Bovendien wordt in artikel 24 lid 6 'fate' wel door lot vertaald.

Verderop wordt in die definitie 'acquiescence' vertaald door bewilliging. Volgens Van Dale betekent dit echter berusting. Dit houdt toch een andere houding van de staat in dan bewilliging. Ten slotte lijkt er ook iets mis te zijn met de zinsconstructie in de eerste zin van lid 1 van artikel 11.¹⁶

De Raad hoopt dat eventuele onjuiste vertalingen tijdig worden aangepast.

¹⁵ United Nations Treaty Collection. [http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-16&chapter=4&lang=en]

¹⁶ NEDERLANDSE VERENIGING VOOR RECHTSPRAAK, *Advies inzake conceptwetsvoorstel tot bescherming tegen gedwongen verdwijning*, Den Haag, 2009, 6.

5. Conclusie

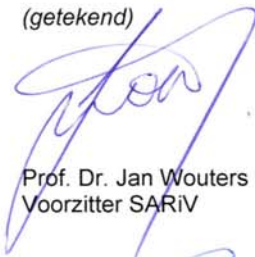
Het Verdrag is een uniek instrument omwille van de verankering van bepaalde rechten en de strafbaarstelling van gedwongen verdwijning, maar ook omdat het opgesteld is met de hulp van academici, ngo's en experts, alsook met de hulp van nabestaanden van slachtoffers. Dit onderstreept het belang van het succes van de implementatiefase.

De SARiV en de SAR WGG hopen dat de ratificatieprocedure in België en andere landen snel kan afgerond worden zodat men met de tenuitvoerlegging van het Verdrag kan starten en het Comité voor gedwongen verdwijningen in het leven kan roepen. De Raad pleit ervoor dat België tijdig iemand voordraagt om deel uit te maken van dit Comité.

De Raden vragen echter aan de Vlaamse Regering om nog enkele zaken in verband met specifieke artikelen die raken aan de Vlaamse bevoegdheden uit te klaren. In het bijzonder vragen zij de aandacht van de Vlaamse Regering voor de problematiek van privacy in het behandelen van medische en persoonsgegevens, de noodzaak om het juridisch kader inzake adoptie aan te passen aan dit Verdrag, de vereisten van dit Verdrag m.b.t. voorlichting en informatie en de opleiding van hulpverleners. De Raden sporen de Vlaamse Regering tevens aan om er bij de federale regering op aan te dringen de afspraken i.v.m. het ondertekenen van gemengde verdragen strikt na te leven.

Namens de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen en de Strategische Adviesraad voor het Vlaamse Welzijns-, Gezondheids- en Gezinsbeleid,

(getekend)

Prof. Dr. Jan Wouters
Voorzitter SARiV

(getekend)

De heer Freddy Evens
Secretaris SARiV
Boudewijnlaan 30 bus 81
1000 Brussel
sariv@iv.vlaanderen.be

(getekend)

De heer Peter Degadt
Voorzitter SAR WGG

(getekend)

De heer Gunter Naets
Secretaris SAR WGG
Wetstraat 34-36
1040 Brussel
gnaets@serv.be

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

SG

KONINKRIJK BELGIË

ADVIES 47.381/3
VAN 1 DECEMBER 2009

VAN DE AFDELING WETGEVING
VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling Wetgeving, derde kamer, op 3 november 2009 door de Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid verzocht hem van advies te dienen over een voorontwerp van decreet "houdende instemming met het internationaal Verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning, opgemaakt in New York op 20 december 2006", heeft het volgende advies gegeven:

VRU

47.381/3

STREKKING VAN HET VOORONTWERP

1. Het om advies voorgelegde voorontwerp van decreet strekt ertoe in te stemmen met het Internationaal Verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning, opgemaakt in New York op 20 december 2006 (artikel 2), en de bevoegdheid van het Comité voor gedwongen verdwijningen te erkennen (artikel 3).

ALGEMENE OPMERKING

2. Zoals de Strategische Adviesraad Internationaal Vlaanderen en de Strategische Adviesraad voor het Vlaamse Welzijns-, Gezondheids- en Gezinsbeleid in hun gezamenlijk advies van 15 oktober 2009 hebben opgemerkt, bevat de Nederlandse vertaling van het aan het Vlaams Parlement om instemming voorgelegde verdrag een aantal onjuistheden of fouten ⁽¹⁾. De stellers van het ontwerp doen er goed aan die vertaling op dat vlak te herbekijken.

BIJZONDERE OPMERKING

3. In het aan de Raad van State, afdeling Wetgeving, bezorgde dossier is slechts een Nederlandse vertaling opgenomen van het verdrag dat om instemming aan het Vlaams Parlement wordt voorgelegd. Het is raadzaam, teneinde de leden van het Parlement volledig voor te lichten over de juiste draagwijdte van dat verdrag, ook de Franse en/of de Engelse authentieke versie ervan bij het ontwerp te voegen.

⁽¹⁾ Naast de onjuistheden die in dat advies worden vermeld, kan bijvoorbeeld ook nog worden gewezen op de vertaling van artikel 5, waar "dient" moet worden geschreven in plaats van "dienen", van artikel 22, b, waar "niet-nakomen" moet worden geschreven in plaats van "nietnakomen", van artikel 26, lid 1, waar "ingesteld" dient te worden geschreven in plaats van "in gesteld", van de artikelen 29, lid 3, en 34, waarvan de redactie dient te worden verbeterd, van de artikelen 38, lid 2, en 45, waar "neergelegd" dient te worden geschreven in plaats van "nedergelegd" en van de artikelen 38, lid 3, en 39, waar telkens "het neerleggen" dient te worden geschreven in plaats van "nederlegging".

SG

47.381/3

De kamer was samengesteld uit

de Heren	P. LEMMENS,	kamervoorzitter,
	J. SMETS,	
	B. SEUTIN,	staatsraden,
	H. COUSY,	assessoren van de
	J. VELAERS,	afdeling Wetgeving,
Mevrouw	A.-M. GOOSSENS,	griffier.

Het verslag werd uitgebracht door de H. F. VANNESTE en Mevr. N. VAN LEUVEN, adjunct-auditeurs.

DE GRIFFIER

DE VOORZITTER

A.-M. GOOSSENS

P. LEMMENS

ONTWERP VAN DECREET

ONTWERP VAN DECREET

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. Het internationaal Verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning, opgemaakt in New York op 20 december 2006, zal volkomen gevolg hebben.

Art. 3. De bevoegdheid van het Comité voor gedwongen verdwijningen om overeenkomstig artikel 31 van dit Verdrag mededelingen te ontvangen van of namens personen die stellen het slachtoffer te zijn van de schending van het Verdrag of om overeenkomstig artikel 32 van dit Verdrag mededelingen van een andere staat te ontvangen die stelt dat een andere partij niet voldoet aan zijn verplichtingen, wordt erkend.

Brussel, 22 januari 2010.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid,
Landbouw en Plattelandsbeleid,

Kris PEETERS

BIJLAGE

Internationaal Verdrag inzake de bescherming van
alle personen tegen gedwongen verdwijning

VERTALING

Internationaal verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning.**PREAMBULE**

De staten die partij zijn bij dit verdrag,

Overwegend de plicht van staten uit hoofde van het Handvest van de Verenigde Naties het universele respect voor, en de eerbiediging van, de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden te bevorderen,

Gelet op de Universele verklaring van de rechten van de mens,

In herinnering roepend het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten, het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten en de overige relevante internationale instrumenten op het gebied van mensenrechten, humanitair recht en het internationaal strafrecht,

Voorts in herinnering roepend de Verklaring inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning, op 18 december 1992 aangenomen door de algemene Vergadering van de Verenigde Naties bij resolutie 47/133,

Doordrongen van het buitengewoon ernstige karakter van gedwongen verdwijning, wat een misdrijf vormt en, onder bepaalde omstandigheden omschreven in het internationale recht, een misdrijf tegen de menselijkheid vormt,

Vastbesloten gedwongen verdwijningen te voorkomen en straffeloosheid in het geval van gedwongen verdwijningen te bestrijden,

Overwegend het recht van alle personen niet te worden blootgesteld aan gedwongen verdwijningen en het recht van slachtoffers op gerechtigheid en schadeloosstelling,

Het recht van elk slachtoffer bevestigend op het kennen van de waarheid omtrent de omstandigheden van een gedwongen verdwijning en het lot van de verdwenen persoon en het recht op de vrijheid hiertoe inlichtingen in te winnen, te ontvangen en te verstrekken,

Zijn de volgende artikelen overeengekomen :

DEEL I**Artikel 1**

1. Niemand wordt blootgesteld aan gedwongen verdwijning.
2. Geen enkele uitzonderlijke omstandigheid, hetzij oorlog of de dreiging van oorlog, binnenlandse politieke instabiliteit of elke andere algemene noodtoestand mag worden gebruikt ter rechtvaardiging van gedwongen verdwijningen.

Artikel 2

Voor de toepassing van dit verdrag wordt als « gedwongen verdwijning » aangemerkt de arrestatie, gevangenhouding, ontvoering of elke andere vorm van vrijheidsontneming door vertegenwoordigers van de Staat of door personen of groepen personen die optreden met de machtiging of steun van of berusting door de Staat, gevolgd door een weigering een dergelijke vrijheidsontneming te erkennen of door verhulling van het lot of van de verblijfplaats van de verdwenen persoon, waardoor deze buiten de bescherming van de wet geplaatst wordt.

Artikel 3

Elke staat die partij is neemt passende maatregelen om de in artikel 2 omschreven handelingen van personen of groepen personen die optreden zonder de machtiging of steun van of berusting door de staat te onderzoeken en de verantwoordelijken voor het gerecht te brengen.

Artikel 4

Elke staat die partij is neemt de nodige maatregelen om te waarborgen dat gedwongen verdwijning een strafbaar feit vormt krachtens zijn strafrecht.

Artikel 5

De wijdverbreide of systematische praktijk van gedwongen verdwijning vormt een misdrijf tegen de menselijkheid zoals omschreven in het toepasselijke internationale recht en dienen bestraft te worden zoals voorzien in het toepasselijke internationale recht.

Artikel 6

1. Elke staat die partij is neemt de noodzakelijke maatregelen om ten minste strafrechtelijk aansprakelijk te stellen :

a) Iedere persoon die een gedwongen verdwijning pleegt, daartoe opdracht geeft of deze uitlokt, poogt deze te plegen, eraan medeplichtig is of er op andere wijze bij betrokken is;

b) Een hogergeplaatste die :

i) Ervan op de hoogte was of bewust aanwijzingen negeerde die er duidelijk op wezen dat ondergeschikten onder zijn of haar feitelijke bevoegdheid en toezicht het misdrijf van gedwongen verdwijning pleegden of voornemens waren te plegen;

ii) Feitelijk de verantwoordelijkheid droeg voor en het toezicht uitoefende op handelingen die verband hielden met het misdrijf van gedwongen verdwijning; en

iii) Niet alle noodzakelijke en redelijke maatregelen binnen zijn of haar bevoegdheid te nemen om het plegen van een gedwongen verdwijning te voorkomen of te beletten of de zaak voor onderzoek en vervolging aan te geven bij de bevoegde autoriteiten;

c) Onderdeel b van dit lid laat onverlet strengere normen die gelden uit hoofde van het toepasselijke internationale recht ten aanzien van de verantwoordelijkheid van militaire gezaghebbers of personen die feitelijk als zodanig optreden.

2. Geen enkel bevel of geen enkele instructie van het openbaar gezag, hetzij burgerlijk, hetzij militair of anderszins, mag worden aangevoerd ter rechtvaardiging van het misdrijf van gedwongen verdwijning.

Artikel 7

1. Elke Staat die partij is stelt passende straffen op voor het misdrijf van gedwongen verdwijning die rekening houden met de buitengewone ernst van dit misdrijf.

2. Elke staat die partij is :

a) Kan verzachtende omstandigheden vaststellen, in het bijzonder voor personen die betrokken waren bij het plegen van een gedwongen verdwijning, wanneer zij daadwerkelijk helpen een verdwenen persoon levend terug te vinden of het mogelijk maken gevallen van gedwongen verdwijning op te helderen of de daders van een gedwongen verdwijning te identificeren;

b) Kan onverminderd andere strafrechtelijke procedures verzwarende omstandigheden vaststellen, waaronder in het bijzonder het overlijden van de verdwenen persoon of de gedwongen verdwijning van zwangere vrouwen, minderjarigen, personen met een handicap of andere bijzonder kwetsbare personen.

Artikel 8

Onverminderd artikel 5,

1. Neemt een staat die partij is die ter zake van gedwongen verdwijningen verjaringstermijnen toepast de noodzakelijke maatregelen om te waarborgen dat de verjaringstermijnen bij strafrechtelijke procedures :

a) Van lange duur zijn en in verhouding staan tot de buitengewone ernst van dit misdrijf;

b) Ingaan op het tijdstip waarop het misdrijf van gedwongen verdwijning beëindigd wordt, waarbij rekening wordt gehouden met het ononderbroken karakter ervan.

2. Waarborgt elke staat die partij is het recht van slachtoffers van gedwongen verdwijning op een doeltreffend rechtsmiddel gedurende de verjaringstermijn.

Artikel 9

1. Elke staat die partij is neemt de noodzakelijke maatregelen om zijn bevoegdheid tot het uitoefenen van rechtsmacht te vestigen inzake het misdrijf van gedwongen verdwijning :

a) Indien het misdrijf is gepleegd op een grondgebied onder zijn rechtsmacht of aan boord van een in die staat geregistreerd schip of luchtvaartuig;

b) Indien de vermoedelijke pleger één van zijn onderdanen is;

c) Indien de verdwenen persoon één van zijn onderdanen is en de staat die partij is het vestigen van zijn rechtsmacht opportuun acht.

2. Elke staat die partij is neemt tevens de noodzakelijke maatregelen om zijn bevoegdheid tot het uitoefenen van rechtsmacht te vestigen inzake het misdrijf van gedwongen verdwijning indien de vermoedelijke pleger zich op een grondgebied onder zijn rechtsmacht bevindt, tenzij de staat hem of haar in overeenstemming met zijn internationale verplichtingen uitlevert of overlevert aan een andere staat of overlevert aan een internationaal straftribunaal waarvan hij de rechtsmacht heeft erkend.

3. Dit verdrag sluit geen aanvullende rechtsmacht in strafzaken uit die wordt uitgeoefend in overeenstemming met het nationale recht.

Artikel 10

1. Na zich er door bestudering van de hem ter beschikking staande inlichtingen van te hebben vergewist dat de omstandigheden zulks vereisen, neemt de staat die partij is op wiens grondgebied een persoon aanwezig is die wordt verdacht van het plegen van het misdrijf van gedwongen verdwijning, hem of haar in hechtenis of treft hij de overige wettelijke maatregelen die noodzakelijk zijn om zijn of haar aanwezigheid te waarborgen. De hechtenis en andere wettelijke maatregelen geschieden zoals voorzien in de wetgeving van die staat die partij is, maar mogen niet langer voortduren dan noodzakelijk om de aanwezigheid van de persoon bij de strafrechtelijke, overleverings- of uitleveringsprocedures te waarborgen.

2. Een staat die partij is die de in het eerste lid van dit artikel bedoelde maatregelen heeft genomen, stelt onverwijld een gerechtelijk vooronderzoek of opsporingsonderzoek in voor het vaststellen van de feiten. Hij stelt de in artikel 9, eerste lid, bedoelde staten die partij zijn in kennis van de maatregelen die hij uit hoofde van het eerste lid van dit artikel heeft genomen, waaronder de hechtenis en de omstandigheden die deze rechtvaardigen en van de bevindingen uit het gerechtelijk vooronderzoek of het opsporingsonderzoek, en vermeldt daarbij of hij voornemens is zijn rechtsmacht uit te oefenen.

3. Een persoon die uit hoofde van het eerste lid van dit artikel in hechtenis is genomen mag onverwijld contact opnemen met de dichtstbijzijnde bevoegde vertegenwoordiger van de staat waarvan hij of zij onderdaan is, of, indien hij of zij staatloos is, met de vertegenwoordiger van de staat waar hij of zij gewoonlijk verblijft.

Artikel 11

1. De staat die partij is bij het verdrag, op het grondgebied waarvan een persoon die wordt verdacht van het plegen van het misdrijf van gedwongen verdwijning wordt aangetroffen, levert deze persoon over aan zijn bevoegde autoriteiten voor strafrechtelijke vervolging, voor zover hij deze persoon niet uitlevert of overlevert aan een andere staat in overeenstemming met zijn internationale verplichtingen of hem of haar niet overlevert aan een internationaal straftribunaal waarvan hij de rechtsmacht heeft erkend.

2. Deze autoriteiten nemen hun beslissing op dezelfde wijze als in het geval van elk misdrijf met een ernstig karakter krachtens de wetgeving van die staat die partij is. In de gevallen

bedoeld in artikel 9, tweede lid, mogen de normen voor het voor vervolging en veroordeling vereiste bewijs in geen geval minder stringent zijn dan die welke van toepassing zijn in de gevallen bedoeld in artikel 9, eerste lid.

3. Eenieder tegen wie strafrechtelijke vervolging wordt ingesteld in verband met het misdrijf van gedwongen verdwijning wordt het recht op een eerlijke behandeling in alle fasen van de procedure verzekerd. Eenieder die terechtstaat wegens het misdrijf van gedwongen verdwijning krijgt een eerlijk proces voor een bevoegd, onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat bij de wet is ingesteld.

Artikel 12

1. Elke staat die partij is waarborgt dat eenieder die meent dat een persoon het slachtoffer is geworden van gedwongen verdwijning, het recht heeft de feiten te melden aan de bevoegde autoriteiten, die de melding onverwijld en onpartijdig bestuderen en waar nodig, onverwijld een grondig en onpartijdig onderzoek instellen. Waar nodig worden passende maatregelen genomen om te waarborgen dat degene die aangifte heeft gedaan, getuigen, familieleden van de verdwenen persoon en hun raadsman, alsmede personen die betrokken zijn bij het onderzoek beschermd worden tegen slechte behandeling of intimidatie naar aanleiding van de aangifte of het verschaffen van bewijs.

2. Indien er redelijke gronden zijn om aan te nemen dat een persoon het slachtoffer is geworden van gedwongen verdwijning, stellen de in het eerste lid van dit artikel bedoelde autoriteiten een onderzoek in, ook wanneer er geen formele aangifte is gedaan.

3. Elke staat die partij is waarborgt dat de in het eerste lid van dit artikel bedoelde autoriteiten :

a) Beschikken over de noodzakelijke bevoegdheden en middelen, waaronder toegang tot documentatie en andere inlichtingen die van belang zijn voor hun onderzoek, om het onderzoek daadwerkelijk uit te voeren;

b) Zo nodig met voorafgaande toestemming van een gerechtelijke autoriteit die daarover onverwijld beslist, toegang krijgen tot elke plaats van detentie of een andere plaats indien er redelijke gronden zijn om aan te nemen dat de verdwenen persoon zich daar bevindt.

4. Elke staat die partij is neemt de noodzakelijke maatregelen om handelingen die de uitvoering van een onderzoek belemmeren te voorkomen en te bestraffen. De staat die partij is waarborgt in het bijzonder dat personen die verdacht worden van het plegen van het misdrijf van gedwongen verdwijning niet de gelegenheid krijgen de voortgang van een onderzoek te beïnvloeden door bedreiging of intimidatie van of represailles tegen degene die aangifte heeft gedaan, getuigen, familieleden van de verdwenen persoon of hun raadsman of tegen personen die betrokken zijn bij het onderzoek.

Artikel 13

1. Ten behoeve van uitlevering tussen staten die partij zijn wordt het misdrijf van gedwongen verdwijning niet aangemerkt als een politiek delict of als een met een politiek delict samenhangend strafbaar feit of als een strafbaar feit ingegeven door politieke motieven.

Bijgevolg mag een verzoek om uitlevering wegens een dergelijk strafbaar feit niet uitsluitend op deze gronden worden afgewezen.

2. Voordat dit verdrag in werking treedt, wordt het misdrijf van gedwongen verdwijning in alle tussen de staten die partij zijn bestaande uitleveringsverdragen geacht te zijn opgenomen als een uitleveringsdelict.
3. De staten die partij zijn verplichten zich ertoe het misdrijf van gedwongen verdwijning op te nemen als een uitleveringsdelict in ieder uitleveringsverdrag dat vervolgens tussen hen zal worden gesloten.
4. Indien een staat die partij is die uitlevering afhankelijk stelt van het bestaan van een verdrag, een verzoek om uitlevering ontvangt van een andere staat die partij is waarmee hij geen uitleveringsverdrag heeft, kan hij dit verdrag beschouwen als de vereiste rechtsgrondslag voor uitlevering wegens het misdrijf van gedwongen verdwijning.
5. Staten die partij zijn die uitlevering niet afhankelijk stellen van het bestaan van een verdrag erkennen onderling het misdrijf van gedwongen verdwijning als een uitleveringsdelict.
6. Uitlevering is in alle gevallen onderworpen aan de voorwaarden voorzien in de wetgeving van de aangezochte staat die partij is of in toepasselijke uitleveringsverdragen, met inbegrip van, met name, voorwaarden met betrekking tot de straf die minimaal vereist is voor uitlevering en de gronden waarop de aangezochte staat die partij is uitlevering kan weigeren of er bepaalde voorwaarden aan kan verbinden.
7. Niets in dit verdrag mag zo worden uitgelegd dat het een verplichting tot uitlevering zou inhouden indien de aangezochte staat die partij is ernstige redenen heeft om aan te nemen dat het verzoek om uitlevering is gedaan met de bedoeling een persoon te vervolgen of te straffen op grond van zijn geslacht, ras, godsdienst, nationaliteit, etnische afkomst, politieke overtuiging of vanwege het feit dat hij behoort tot een bepaalde sociale groep of dat inwilliging van het verzoek die persoon om een van deze redenen zou kunnen benadelen.

Artikel 14

1. De staten die partij zijn verlenen elkaar de ruimst mogelijke wederzijdse rechtshulp in verband met strafrechtelijke procedures die zijn ingesteld ter zake van het misdrijf van gedwongen verdwijning, met inbegrip van het verschaffen van alle bewijsmateriaal waarover zij beschikken en dat noodzakelijk is voor de procedures.
2. Op deze wederzijdse rechtshulp zijn de voorwaarden van toepassing voorzien in de nationale wetgeving van de aangezochte staat die partij is of in de van toepassing zijnde verdragen inzake wederzijdse rechtshulp, met inbegrip van, in het bijzonder, de voorwaarden met betrekking tot de gronden waarop de aangezochte staat die partij is kan weigeren wederzijdse rechtshulp te verlenen of er voorwaarden aan kan verbinden.

Artikel 15

De staten die partij zijn werken met elkaar samen en verlenen elkaar de ruimst mogelijke wederzijdse bijstand ten behoeve van de ondersteuning van slachtoffers van gedwongen verdwijning en bij het opsporen, lokaliseren en in vrijheid stellen van verdwenen personen en,

indien zij overleden zijn, bij het opgraven, identificeren en terugbrengen van hun stoffelijk overschot.

Artikel 16

1. De staten die partij zullen geen personen uitzetten of terugzenden (« refouler ») naar of overleveren of uitleveren aan een andere staat, indien er wezenlijke gronden zijn om aan te nemen dat zij het gevaar zouden lopen het slachtoffer te worden van gedwongen verdwijning.
2. Teneinde vast te stellen of er dergelijke gronden zijn, nemen de bevoegde autoriteiten alle relevante overwegingen in aanmerking, met inbegrip, indien van toepassing, van de vraag of er in de betrokken staat sprake is van een duidelijk patroon van grove, flagrante of massale schendingen van de mensenrechten of van ernstige schendingen van het internationale humanitaire recht.

Artikel 17

1. Niemand mag in geheime detentie worden gehouden.
2. Onverminderd overige internationale verplichtingen van de Staat die partij is ter zake van vrijheidsstraffen, zal deze in zijn wetgeving :
 - a) Voorwaarden vaststellen waaronder bevelen tot vrijheidsontneming mogen worden gegeven;
 - b) Vermelden welke autoriteiten bevoegd zijn bevelen tot vrijheidsontneming te geven;
 - c) Waarborgen dat eenieder wiens vrijheid is ontnomen uitsluitend op daartoe officieel erkende en gecontroleerde plaatsen mag worden gedetineerd;
 - d) Waarborgen dat eenieder wiens vrijheid is ontnomen het recht heeft te communiceren met en te worden bezocht door zijn of haar familie, raadsman of een andere persoon van zijn of haar keuze en dat daaraan uitsluitend de wettelijk vastgestelde voorwaarden verbonden zijn, of, indien hij of zij een vreemdeling is, te communiceren met zijn of haar consulaire autoriteiten in overeenstemming met het toepasselijke internationale recht;
 - e) De toegang waarborgen voor bevoegde en wettelijk gemachtigde autoriteiten en instanties tot de plaatsen waar personen verblijven wier vrijheid is ontnomen, indien noodzakelijk met een voorafgaande machtiging van een gerechtelijke autoriteit;
 - f) Waarborgen dat een persoon wiens vrijheid is ontnomen gerechtigd is, of bij verdenking van een gedwongen verdwijning, indien de persoon wiens vrijheid is ontnomen dit recht niet kan uitoefenen, dat personen met een rechtmatig belang, zoals familieleden van de persoon wiens vrijheid is ontnomen, hun vertegenwoordiger of raadsman onder alle omstandigheden gerechtigd zijn, een gerechtelijke procedure in te stellen, opdat de rechter onverwijld kan beslissen over de rechtmatigheid van de vrijheidsontneming en de invrijheidstelling kan gelasten indien de vrijheidsontneming wederrechtelijk is.
3. Elke staat die partij is waarborgt het opzetten en bijhouden van één of meer actuele officiële registers en/of dossiers van personen wier vrijheid is ontnomen, die op verzoek

onverwijld ter beschikking worden gesteld van gerechtelijke of andere autoriteiten of instellingen waaraan bevoegdheid is toegekend door de wetgeving van de betrokken staat die partij is of door een ander relevant internationaal juridisch instrument waarbij de betrokken staat partij is. De daarin vervatte informatie omvat ten minste :

- a)* De identiteit van de persoon wiens vrijheid is ontnomen;
- b)* De datum, het tijdstip en de plaats waarop respectievelijk waar de persoon zijn vrijheid is ontnomen en de identiteit van de autoriteit die de persoon zijn vrijheid heeft ontnomen;
- c)* De autoriteit die de vrijheidsontneming heeft gelast en de gronden daarvoor;
- d)* De autoriteit die verantwoordelijk is voor het toezicht op de vrijheidsontneming;
- e)* De plaats van de vrijheidsontneming, de datum en het tijdstip van toelating tot de plaats van de vrijheidsontneming en de autoriteit die verantwoordelijk is voor de plaats van de vrijheidsontneming;
- f)* Gegevens met betrekking tot de gezondheidstoestand van de persoon wiens vrijheid is ontnomen;
- g)* Bij overlijden tijdens de vrijheidsontneming, de omstandigheden en oorzaak van het overlijden en de bestemming van het stoffelijk overschot;
- h)* De datum en het tijdstip van de invrijheidstelling of overbrenging naar een andere detentieinrichting, de bestemming en de voor de overbrenging verantwoordelijke autoriteit.

Artikel 18

1. Onder voorbehoud van het bepaalde in de artikelen 19 en 20 garandeert elke staat die partij is elke persoon die een rechtmatig belang heeft bij deze informatie, zoals familieleden van de persoon wiens vrijheid is ontnomen, hun vertegenwoordiger of raadsman, toegang tot ten minste de volgende inlichtingen :

- a)* De autoriteit die de vrijheidsontneming heeft gelast;
- b)* De datum, het tijdstip en de plaats waarop respectievelijk waar de persoon zijn vrijheid is ontnomen en op de plaats van vrijheidsontneming is aangekomen;
- c)* De autoriteit die verantwoordelijk is voor het toezicht op de vrijheidsontneming;
- d)* De verblijfplaats van de persoon wiens vrijheid is ontnomen, met inbegrip van in het geval van overbrenging naar een andere plaats van vrijheidsontneming, de bestemming en de voor de overbrenging verantwoordelijke autoriteit;
- e)* De datum, het tijdstip en de plaats van invrijheidstelling;
- f)* Gegevens met betrekking tot de gezondheidstoestand van de persoon wiens vrijheid is ontnomen;

g) Bij overlijden tijdens de vrijheidsontneming, de omstandigheden en oorzaak van het overlijden en de bestemming van het stoffelijk overschot.

2. Waar nodig worden passende maatregelen genomen om de in het eerste lid van dit artikel bedoelde personen, alsmede personen die deelnemen aan het onderzoek te beschermen tegen slechte behandeling, intimidatie of sancties vanwege het zoeken naar inlichtingen over een persoon wiens vrijheid is ontnomen.

Artikel 19

1. Persoonsgegevens, met inbegrip van medische en genetische informatie, die worden verzameld en/of doorgegeven in het kader van het zoeken naar een verdwenen persoon mogen niet worden gebruikt of beschikbaar worden gesteld voor andere doeleinden dan het zoeken naar de verdwenen persoon. Dit laat onverlet het gebruik van dergelijke gegevens in strafrechtprocedures die verband houden met het misdrijf van gedwongen verdwijning of het uitoefenen van het recht schadeloosstelling te vorderen.

2. Het verzamelen, verwerken, gebruiken en opslaan van persoonsgegevens, met inbegrip van medische en genetische informatie, mag geen schending vormen van de mensenrechten, fundamentele vrijheden of de menselijke waardigheid van een persoon noch daartoe leiden.

Artikel 20

1. Uitsluitend wanneer een persoon beschermd wordt door de wet en er gerechtelijk toezicht is op de vrijheidsontneming, mag het recht op inlichtingen bedoeld in artikel 18 bij uitzondering worden beperkt, wanneer dat strikt noodzakelijk is en voorzien is in de wet, en indien de overdracht van de inlichtingen de privésfeer of veiligheid van de persoon nadelig zou beïnvloeden, een strafrechtelijk onderzoek zou belemmeren, of op vergelijkbare gronden in overeenstemming met het recht, met het toepasselijke internationale recht en met de doelstellingen van dit verdrag. In geen geval mogen er ten aanzien van het recht op inlichtingen bedoeld in artikel 18 beperkingen gelden die gedragingen vormen zoals omschreven in artikel 2 of in strijd zijn met artikel 17, eerste lid.

2. Onverminderd de toetsing van de rechtmatigheid van de ontneming van de vrijheid van een persoon, garanderen de staten die partij zijn de personen bedoeld in artikel 18, eerste lid, het recht op onverwijld en daadwerkelijke rechtsmiddelen ten behoeve van het verkrijgen van de inlichtingen bedoeld in artikel 18, eerste lid. Het recht op een rechtsmiddel mag onder geen enkele voorwaarde worden ingetrokken of beperkt.

Artikel 21

Elke Staat die partij is neemt de noodzakelijke maatregelen om te waarborgen dat personen wier vrijheid is ontnomen worden vrijgelaten op een wijze die het mogelijk maakt op betrouwbare wijze te verifiëren of zij daadwerkelijk zijn vrijgelaten. Elke staat die partij is neemt tevens de noodzakelijke maatregelen om de fysieke integriteit van deze personen te waarborgen alsmede hun vermogen hun rechten ten volle uit te oefenen op het tijdstip van hun invrijheidstelling, onverminderd de eventuele verplichtingen die op deze personen rusten uit hoofde van het nationale recht.

Artikel 22

Onverminderd artikel 6 neemt elke staat die partij is de noodzakelijke maatregelen teneinde de volgende gedragingen te voorkomen en er sancties voor op te leggen :

- a) Het vertragen of belemmeren van de rechtsmiddelen bedoeld in artikel 17, tweede lid, onderdeel f, en in artikel 20, tweede lid;
- b) Het niet-nakomen van de verplichting om de ontneming van de vrijheid van een persoon te registreren of het registreren van inlichtingen waarvan de voor het officiële register verantwoordelijke functionaris wist of behoorde te weten dat deze onjuist was;
- c) Het weigeren om inlichtingen te verschaffen inzake de ontneming van de vrijheid van een persoon of het verschaffen van onjuiste inlichtingen, zelfs indien voldaan is aan de wettelijke vereisten voor het verschaffen van deze inlichtingen.

Artikel 23

1. Elke staat die partij is waarborgt dat de opleiding van met rechtshandhaving belast personeel, burgerlijk of militair, van medisch personeel, overheidsfunctionarissen en andere personen die betrokken kunnen zijn bij de detentie of behandeling van een persoon wiens vrijheid is ontnomen, voorziet in de noodzakelijke voorlichting en informatie over de relevante bepalingen van dit verdrag teneinde :

- a) Te voorkomen dat dergelijke functionarissen betrokken raken bij gedwongen verdwijningen;
- b) Het belang van preventie en onderzoek met betrekking tot gedwongen verdwijningen te benadrukken;
- c) Te waarborgen dat de noodzaak onderkend wordt om gedwongen verdwijningen met spoed op te lossen.

2. Elke staat die partij is waarborgt dat bevelen of instructies die strekken of machtigen tot gedwongen verdwijning of die gedwongen verdwijning aanmoedigen, verboden zijn. Elke staat die partij is waarborgt dat personen die een dergelijk bevel weigeren op te volgen, niet bestraft worden.

3. Elke staat die partij is neemt de nodige maatregelen om te waarborgen dat de in het eerste lid van dit artikel bedoelde personen die reden hebben om aan te nemen dat een gedwongen verdwijning heeft plaatsgevonden of beoogd wordt, de aangelegenheid voorleggen aan hun superieuren en waar nodig aan de desbetreffende autoriteiten of instanties die bevoegd zijn tot onderzoek naar of ongedaanmaking van de verdwijning.

Artikel 24

1. Voor de toepassing van dit verdrag wordt onder « slachtoffer » verstaan de verdwenen persoon en eenieder die rechtstreeks ten gevolge van een gedwongen verdwijning nadeel ondervonden heeft.

2. Elk slachtoffer heeft het recht de waarheid omtrent de omstandigheden van de gedwongen verdwijning te kennen, alsmede de voortgang en resultaten van het onderzoek en het lot van de verdwenen persoon. Elke staat die partij is neemt passende maatregelen in dit verband.

3. Elke staat die partij is neemt alle passende maatregelen om verdwenen personen op te sporen, te lokaliseren en in vrijheid te stellen, of, indien zij overleden zijn, hun stoffelijk overschot op te sporen, respectvol te behandelen en terug te brengen.

4. Elke staat die partij is waarborgt in zijn rechtsstelsel dat de slachtoffers van gedwongen verdwijning het recht hebben schadeloosstelling te vorderen en recht hebben op onmiddellijke, billijke en adequate schadevergoeding.

5. Het recht de in het vierde lid van dit artikel bedoelde schadeloosstelling te vorderen betreft zowel materiële als immateriële schade en waar nodig andere vormen van schadeloosstelling zoals :

a) Restitutie;

b) Rehabilitatie;

c) Genoegdoening, met inbegrip van eerherstel en herstel van reputatie;

d) Waarborgen dat gedwongen verdwijning niet opnieuw zal voorkomen.

6. Onverminderd de verplichting het onderzoek voort te zetten totdat het lot van de verdwenen persoon opgehelderd is, neemt elke staat die partij is de passende maatregelen ten behoeve van de rechtspositie van verdwenen personen wier lot niet is opgehelderd alsmede die van hun gezinsleden op het gebied van onder meer sociale zorg, financiële aangelegenheden, familierecht en eigendomsrechten.

7. Elke staat die partij is waarborgt het recht tot het opzetten van en vrijelijk deelnemen aan organisaties en verenigingen die tot doel hebben om te trachten de omstandigheden van gedwongen verdwijningen en het lot van verdwenen personen vast te stellen en om de slachtoffers van gedwongen verdwijning bij te staan.

Artikel 25

1. Elke Staat die partij is neemt de nodige maatregelen om de volgende gedragingen te voorkomen en strafbaar te stellen :

a) Het wederrechtelijk weghalen van kinderen die het slachtoffer zijn van gedwongen verdwijning, van kinderen wier vader, moeder of voogd het slachtoffer is van gedwongen verdwijning of kinderen die in gevangenschap worden geboren gedurende de gedwongen verdwijning van hun moeder;

b) Het vervalsen, verbergen of vernietigen van documenten waaruit de werkelijke identiteit van de in onderdeel a van dit lid bedoelde kinderen blijkt.

2. Elke staat die partij is neemt de noodzakelijke maatregelen voor het zoeken naar en identificeren van de kinderen bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, van dit artikel en om hen

terug te brengen naar hun oorspronkelijke familie, in overeenstemming met de wettelijke procedures en van toepassing zijnde internationale verdragen.

3. De staten die partij zijn verlenen elkaar bijstand bij het zoeken naar, identificeren en opsporen van de kinderen bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, van dit artikel.

4. Gelet op de noodzaak de belangen van de kinderen bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, van dit artikel te beschermen en op hun recht op behoud of hernieuwde vaststelling van hun identiteit, met inbegrip van hun nationaliteit, naam en familiebanden zoals bij wet erkend, dienen de staten die partij zijn die een systeem van adoptie of een andere vorm van plaatsing van kinderen erkennen, wettelijke procedures te hebben vastgesteld om adoptie- of plaatsingsprocedures te toetsen en om, waar dat van toepassing is, de adoptie of plaatsing van een kind die voortvloeit uit een gedwongen verdwijning, ongedaan te maken.

5. In alle gevallen, en in het bijzonder bij alle aangelegenheden die verband houden met dit artikel, dienen de belangen van het kind voorop te staan en een kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen dient het recht te hebben deze vrijelijk te uiten, waarmee in overeenstemming met de leeftijd en ontwikkeling van het kind naar behoren rekening dient te worden gehouden.

DEEL II

Artikel 26

1. Er wordt een Comité voor gedwongen verdwijningen in gesteld (hierna te noemen het « Comité ») teneinde de uit hoofde van dit verdrag voorziene taken uit te voeren. Het Comité bestaat uit tien deskundigen van onbesproken gedrag, bekend om hun bekwaamheid op het gebied van de mensenrechten, die op persoonlijke titel zitting nemen en onafhankelijk en onpartijdig zijn. De leden van het Comité worden door de staten die partij zijn gekozen volgens een billijke geografische spreiding. Het nut van deelname aan de werkzaamheden van het Comité door personen met relevante juridische ervaring alsmede een evenwichtige vertegenwoordiging van de seksen dienen naar behoren in aanmerking te worden genomen.

2. De leden van het Comité worden gekozen door middel van geheime stemming uit een lijst van personen die door de staten die partij zijn zijn voorgedragen uit hun onderdanen, tijdens tweejaarlijkse vergaderingen van de staten die partij zijn die daartoe bijeen worden geroepen door de secretaris-generaal van de Verenigde Naties. Tijdens deze vergaderingen, waarvoor twee derde van de staten die partij zijn het quorum vormen, zijn degenen die in het Comité zijn gekozen die personen die het grootste aantal stemmen hebben behaald, alsmede een absolute meerderheid van de stemmen van de vertegenwoordigers van de staten die partij zijn die aanwezig zijn en hun stem uitbrengen.

3. De eerste verkiezing wordt niet later gehouden dan zes maanden na de datum van inwerkingtreding van dit verdrag. Vier maanden voor de datum van elke verkiezing zendt de secretaris-generaal van de Verenigde Naties een brief aan de staten die partij zijn teneinde hen uit te nodigen hun voordrachten binnen drie maanden in te dienen. De secretaris-generaal stelt een alfabetische lijst op van alle personen die aldus zijn voorgedragen, waarbij aangegeven wordt door welke Staat die partij is elke kandidaat is voorgedragen, en legt deze lijst voor aan alle staten die partij zijn bij dit verdrag.

4. De leden van het Comité worden gekozen voor een termijn van vier jaar. Zij zijn eenmaal herkiesbaar. De termijn van vijf bij de eerste verkiezing benoemde leden loopt echter na twee jaar af; terstond na de eerste verkiezing worden de namen van die vijf leden bij loting aangewezen door de voorzitter van de in het tweede lid van dit artikel bedoelde vergadering.

5. Indien een lid van het Comité overlijdt, terugtreedt of om een andere reden niet langer zijn of haar taken voor het Comité kan vervullen, benoemt de Staat die partij is die hem of haar had voorgedragen, in overeenstemming met de criteria vervat in het eerste lid van dit artikel, een andere kandidaat uit zijn onderdanen voor het resterende deel van zijn of haar termijn op voorwaarde van goedkeuring door de meerderheid van de staten die partij zijn. Deze goedkeuring wordt geacht te zijn verkregen, tenzij de helft of meer van de staten die partij zijn, binnen zes weken nadat zij door de secretaris-generaal van de Verenigde Naties van de voorgestelde benoeming in kennis zijn gesteld, afwijzend reageren.

6. Het Comité stelt zijn eigen reglement van orde vast.

7. De secretaris-generaal van de Verenigde Naties voorziet het Comité van de nodige middelen, personeel en voorzieningen ten behoeve van de doeltreffende uitvoering van zijn taken. De secretaris-generaal van de Verenigde Naties roept de eerste vergadering van het Comité bijeen.

8. De leden van het Comité hebben recht op de faciliteiten, voorrechten en immuniteiten van deskundigen die een missie uitvoeren voor de Verenigde Naties, zoals vastgelegd in de desbetreffende artikelen van het Verdrag nopens de voorrechten en immuniteiten van de Verenigde Naties.

9. Elke Staat die partij is werkt samen met het Comité en verleent zijn leden bijstand bij de uitvoering van hun mandaat, voor zover de Staat die partij is de taken van het Comité heeft aanvaard.

Artikel 27

Niet eerder dan vier jaar en uiterlijk zes jaar na de inwerkingtreding van dit verdrag vindt een conferentie van de staten die partij zijn plaats teneinde het functioneren van het Comité te evalueren en, in overeenstemming met de procedure omschreven in artikel 44, tweede lid, te beslissen of het opportuun is de monitoring van dit verdrag, in overeenstemming met de taken omschreven in de artikelen 28 tot en met 36, over te dragen aan een ander orgaan — zonder mogelijkheden uit te sluiten.

Artikel 28

1. In het kader van de bij dit verdrag verleende bevoegdheden werkt het Comité samen met alle relevante organen, kantoren en gespecialiseerde organisaties en fondsen van de Verenigde Naties, met de verdragsorganen in het leven geroepen bij internationale instrumenten, met de bijzondere procedures van de Verenigde Naties en met de relevante regionale intergouvernementele organisaties of organen, alsmede met alle relevante instellingen, instanties of kantoren van staten die zich inzetten voor de bescherming van eenieder tegen gedwongen verdwijning.

2. Bij de uitvoering van zijn mandaat overlegt het Comité met andere verdragsorganen die zijn ingesteld bij betreffende internationale mensenrechteninstrumenten, in het bijzonder het Comité voor de rechten van de mens dat is ingesteld bij het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, met het oog op het waarborgen van de consistentie van hun observaties en aanbevelingen ter zake.

Artikel 29

1. Elke staat die partij is dient binnen twee jaar nadat dit verdrag voor de desbetreffende staat die partij is in werking is getreden, via de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, een rapport in bij het Comité over de maatregelen die zijn genomen om zijn verplichtingen uit hoofde van dit verdrag na te komen.

2. De secretaris-generaal van de Verenigde Naties stelt dit rapport ter beschikking aan alle staten die partij zijn.

3. Het Comité bestudeert elk rapport en geeft het commentaar, de opmerkingen of aanbevelingen die het passend acht. De betreffende staat die partij is wordt in kennis gesteld van het commentaar, de opmerkingen of aanbevelingen, en kan er eigener beweging of op verzoek van het Comité op reageren.

4. Het Comité kan de staten die partij zijn tevens verzoeken aanvullende inlichtingen over de uitvoering van dit verdrag te verschaffen.

Artikel 30

1. Familieleden van een verdwenen persoon, hun wettelijk vertegenwoordiger, hun raadsman of een door hen aangewezen persoon alsmede elke andere persoon met een rechtmatig belang kunnen bij het Comité, met spoed, een verzoek indienen om opsporing van de verdwenen persoon.

2. Indien het Comité meent dat een verzoek om spoedactie ingediend uit hoofde van het eerste lid van dit artikel :

a) Niet kennelijk ongegrond is,

b) Geen misbruik vormt van het recht op indiening van dergelijke verzoeken,

c) Reeds naar behoren is voorgelegd aan de bevoegde organen van de betrokken Staat die partij is, zoals aan de organen die bevoegd zijn tot onderzoek, wanneer die mogelijkheid bestaat,

d) Niet onverenigbaar is met de bepalingen van dit verdrag, en

e) Dezelfde aangelegenheid niet reeds onderzocht wordt op grond van een andere procedure voor internationaal onderzoek of een andere regeling van vergelijkbare aard,

verzoekt het de betrokken Staat die partij is binnen een door het Comité vastgestelde termijn inlichtingen te verschaffen met betrekking tot de situatie van de gezochte personen.

3. Gelet op de inlichtingen verschaft door de betrokken staat die partij is in overeenstemming met het tweede lid van dit artikel, kan het Comité aanbevelingen doen aan de Staat die partij is, waaronder een verzoek alle nodige maatregelen te nemen, waaronder voorlopige maatregelen, om de desbetreffende persoon te lokaliseren en beschermen in overeenstemming met dit verdrag en het Comité, binnen een omschreven termijn, op de hoogte te stellen van de genomen maatregelen, daarbij de urgentie van de situatie in aanmerking nemend. Het Comité stelt de persoon die het verzoek om spoedactie heeft ingediend op de hoogte van zijn aanbevelingen en, zodra deze beschikbaar zijn, van de inlichtingen die het ontvangt van de Staat.

4. Het Comité zet zijn pogingen samen te werken met de betrokken staat die partij is voort zolang het lot van de gezochte persoon niet opgehelderd is. De persoon die het verzoek heeft ingediend wordt op de hoogte gehouden.

Artikel 31

1. Een staat die partij is kan op het tijdstip van de bekrachtiging van dit verdrag of te allen tijde daarna verklaren dat hij de bevoegdheid van het Comité erkent om mededelingen in ontvangst te nemen en te bestuderen van of namens natuurlijke personen die onder zijn rechtsmacht vallen en stellen het slachtoffer te zijn van een schending van de bepalingen van dit verdrag door deze staat die partij is. Het Comité aanvaardt geen mededelingen ten aanzien van een Staat die partij is die een dergelijke verklaring niet heeft afgelegd.

2. Het Comité verklaart een mededeling niet-ontvankelijk, indien :

a) De mededeling anoniem is;

b) De mededeling misbruik vormt van het recht tot indiening van dergelijke mededelingen of onverenigbaar is met de bepalingen van dit verdrag;

c) Dezelfde aangelegenheid reeds onderzocht wordt op grond van een andere procedure voor internationaal onderzoek of een andere regeling van vergelijkbare aard; of indien

d) Nog niet alle relevante beschikbare nationale rechtsmiddelen zijn uitgeput. Deze regel is niet van toepassing indien de toepassing van de rechtsmiddelen onredelijk wordt verlengd.

3. Indien het Comité meent dat de mededeling voldoet aan de vereisten vervat in het tweede lid van dit artikel, brengt het de mededeling over aan de betrokken staat die partij is en verzoekt hem binnen een door het Comité vastgestelde termijn opmerkingen en commentaar te leveren.

4. Na ontvangst van een mededeling en voordat een beoordeling op de merites heeft plaatsgevonden, kan het Comité de betrokken staat die partij is te allen tijde een verzoek ter spoedige overweging doen toekomen om voorlopige maatregelen te nemen die nodig kunnen zijn teneinde mogelijke onherstelbare schade voor de slachtoffers van de beweerde schending te voorkomen. Indien het Comité gebruik maakt van zijn discretionaire bevoegdheid houdt dit geen beoordeling inzake de ontvankelijkheid of de merites van de mededeling in.

5. Het Comité vergadert achter gesloten deuren wanneer het mededelingen uit hoofde van dit artikel onderzoekt. Het stelt de opsteller van een mededeling in kennis van de door de

betrokken staat die partij is verschaft antwoorden. Indien het Comité besluit de procedure af te ronden, doet het zijn opvattingen toekomen aan de Staat die partij is en aan de opsteller van de mededeling.

Artikel 32

Een Staat die partij is bij dit verdrag kan te allen tijde verklaren dat hij de bevoegdheid van het Comité erkent om mededelingen in ontvangst te nemen en te bestuderen waarin een staat die partij is stelt dat een andere staat die partij is niet voldoet aan zijn verplichtingen uit hoofde van dit verdrag. Het Comité neemt geen mededelingen in ontvangst betreffende een staat die partij is die een dergelijke verklaring niet heeft afgelegd, noch neemt het mededelingen in ontvangst van een staat die partij is die een dergelijke verklaring niet heeft afgelegd.

Artikel 33

1. Indien het Comité betrouwbare inlichtingen ontvangt die erop wijzen dat een staat die partij is de bepalingen van dit verdrag ernstig schendt, kan het, na overleg met de betrokken staat die partij is, één of meer van zijn leden verzoeken een bezoek te brengen en onverwijld verslag uit te brengen aan het Comité.

2. Het Comité stelt de betrokken staat die partij is schriftelijk in kennis van zijn voornemen een bezoek te organiseren en vermeldt daarbij de samenstelling van de delegatie en het doel van het bezoek. De staat die partij is doet het Comité binnen een redelijke termijn zijn antwoord toekomen.

3. Naar aanleiding van een met redenen omkleed verzoek van de staat die partij is kan het Comité besluiten zijn bezoek uit te stellen of af te gelasten.

4. Indien de staat die partij is instemt met het bezoek, stellen het Comité en de betrokken staat die partij is tezamen de modaliteiten van het bezoek vast en de staat die partij is voorziet het Comité van alle faciliteiten die nodig zijn voor een succesvolle afronding van het bezoek.

5. Na zijn bezoek doet het Comité de betrokken Staat die partij is zijn opmerkingen en aanbevelingen toekomen.

Artikel 34

Indien het Comité inlichtingen ontvangt die zijns inziens gefundeerde aanwijzingen bevatten dat gedwongen verdwijningen wijdverbreid en op systematische wijze plaatsvinden op het grondgebied onder de rechtsmacht van een staat die partij is, kan het, na de betrokken staat die partij is te hebben verzocht om alle relevante informatie over de situatie, de aangelegenheid, via de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, met spoed onder de aandacht van de algemene Vergadering van de Verenigde Naties brengen.

Artikel 35

1. Het Comité is uitsluitend bevoegd ter zake van gedwongen verdwijningen die zijn aangevangen na de inwerkingtreding van dit verdrag.

2. Indien een staat partij wordt bij dit verdrag na de inwerkingtreding ervan, hebben de verplichtingen van die staat jegens het Comité uitsluitend betrekking op gedwongen verdwijningen die zijn aangevangen na de inwerkingtreding van dit verdrag voor de betrokken staat.

Artikel 36

1. Het Comité dient bij de staten die partij zijn en bij de algemene Vergadering van de Verenigde Naties een jaarverslag in inzake zijn activiteiten uit hoofde van dit verdrag.
2. Voordat een opmerking over een Staat die partij is in het jaarverslag wordt gepubliceerd, wordt de betrokken staat die partij is in kennis gesteld en krijgt deze een redelijke termijn om te reageren. Een dergelijke staat die partij is kan verzoeken om publicatie van zijn commentaar of opmerkingen in het verslag.

DEEL III

Artikel 37

Dit verdrag laat onverlet bepalingen die meer bijdragen aan de bescherming van eenieder tegen gedwongen verdwijning en die vervat kunnen zijn in :

- a) De wetgeving van een staat die partij is; of
- b) Het in die staat geldende internationale recht.

Artikel 38

1. Dit verdrag staat open voor ondertekening door alle lidstaten van de Verenigde Naties.
2. Dit verdrag staat open voor bekrachtiging door alle lidstaten van de Verenigde Naties. Akten van bekrachtiging worden neergelegd bij de secretaris-generaal van de Verenigde Naties.
3. Dit verdrag staat open voor toetreding door alle lidstaten van de Verenigde Naties. Toetreding geschiedt door neerlegging van een akte van toetreding bij de secretaris-generaal.

Artikel 39

1. Dit verdrag treedt in werking dertig dagen na de datum van neerlegging van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding bij de secretaris-generaal van de Verenigde Naties.
2. Ten aanzien van iedere staat die dit verdrag bekrachtigt of ertoe toetreedt na de neerlegging van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding, treedt dit verdrag in werking dertig dagen na de datum van neerlegging door die staat van zijn akte van bekrachtiging of toetreding.

Artikel 40

De secretaris-generaal van de Verenigde Naties stelt alle staten die lid zijn van de Verenigde Naties en alle staten die dit verdrag hebben ondertekend of ertoe zijn toegetreden in kennis van het volgende :

- a) Ondertekeningen, bekrachtigingen en toetredingen uit hoofde van artikel 38;
- b) De datum van inwerkingtreding van dit verdrag uit hoofde van artikel 39.

Artikel 41

De bepalingen van dit verdrag zijn zonder beperking of uitzondering van toepassing op alle delen van federale staten.

Artikel 42

1. Elk geschil tussen twee of meer staten die partij zijn inzake de uitlegging of toepassing van dit verdrag dat niet binnen een redelijke termijn door onderhandelingen of door de uitdrukkelijk in dit verdrag voorziene procedures kan worden beslecht, wordt op verzoek van één van hen onderworpen aan arbitrage. Indien de partijen er binnen zes maanden na de datum van het verzoek om arbitrage niet in zijn geslaagd overeenstemming te bereiken over de organisatie van deze arbitrage, kan ieder van deze partijen het geschil voorleggen aan het Internationale Gerechtshof door middel van een verzoek overeenkomstig het Statuut van het Hof.

2. Elke staat kan, op het tijdstip van ondertekening of bekrachtiging van of toetreding tot dit verdrag, verklaren dat hij zich niet gebonden acht door het eerste lid van dit artikel. De andere staten die partij zijn zijn niet gebonden door het eerste lid van dit artikel ten aanzien van een staat die partij is die een dergelijk voorbehoud heeft gemaakt.

3. Een staat die een verklaring heeft afgelegd overeenkomstig het tweede lid van dit artikel, kan deze verklaring te allen tijde intrekken door middel van een kennisgeving aan de secretaris-generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 43

Dit verdrag laat onverlet de bepalingen van het internationaal humanitair recht, met inbegrip van de verplichtingen van de Hoge Verdragsluitende partijen bij de vier verdragen van Genève van 12 augustus 1949 en de aanvullende protocollen daarbij van 8 juni 1977, evenals de mogelijkheid waarover elke Staat die partij is beschikt om het Internationale Rode Kruis te machtigen penitentiaire inrichtingen te bezoeken in situaties waarop het internationale humanitaire recht niet van toepassing is.

Artikel 44

1. Elke staat die partij is bij dit verdrag kan een wijziging voorstellen en deze indienen bij de secretaris-generaal van de Verenigde Naties. De secretaris-generaal deelt de voorgestelde wijziging vervolgens mede aan de staten die partij zijn bij dit verdrag met het verzoek aan te geven of zij een conferentie van de staten die partij zijn verlangen teneinde het voorstel te bestuderen en in stemming te brengen. Indien, binnen vier maanden na de datum van deze mededeling, ten minste een derde van de staten die partij zijn een dergelijke conferentie

verlangt, roept de secretaris-generaal de vergadering onder auspiciën van de Verenigde Naties bijeen.

2. Wijzigingen die worden aangenomen door een meerderheid van twee derde van de tijdens de conferentie aanwezige staten die partij zijn en daar hun stem uitbrengen worden ter aanvaarding voorgelegd aan alle staten die partij zijn.
3. Wijzigingen aanvaard in overeenstemming met het eerste lid van dit artikel treden in werking zodra twee derden van de staten die partij zijn bij dit verdrag deze hebben aanvaard in overeenstemming met hun onderscheiden constitutionele procedures.
4. Wanneer wijzigingen van kracht worden, zijn ze bindend voor die staten die partij zijn die de wijzigingen hebben aanvaard; andere staten die partij zijn blijven gebonden door de bepalingen van dit verdrag en eventuele eerdere wijzigingen die zij hebben aanvaard.

Artikel 45

1. Dit verdrag, waarvan de Arabische, de Chinese, de Engelse, de Franse, de Russische en de Spaanse tekst gelijkelijk authentiek zijn, wordt neergelegd bij de secretaris-generaal van de Verenigde Naties.
2. De secretaris-generaal van de Verenigde Naties doet voor eensluidende gewaarmerkte afschriften van dit verdrag toekomen aan alle staten bedoeld in artikel 38 van het verdrag.

Aangenomen te New York op 20 december 2006.

**CONVENTION INTERNATIONALE
POUR LA PROTECTION DE TOUTES LES PERSONNES
CONTRE LES DISPARITIONS FORCÉES**

**NATIONS UNIES
2007**

**CONVENTION INTERNATIONALE
POUR LA PROTECTION DE TOUTES LES PERSONNES
CONTRE LES DISPARITIONS FORCÉES**

Préambule

Les États parties à la présente Convention,

Considérant que la Charte des Nations Unies impose aux États l'obligation de promouvoir le respect universel et effectif des droits de l'homme et des libertés fondamentales,

S'appuyant sur la Déclaration universelle des droits de l'homme,

Rappelant le Pacte international relatif aux droits économiques, sociaux et culturels, le Pacte international relatif aux droits civils et politiques et les autres instruments internationaux pertinents dans les domaines des droits de l'homme, du droit humanitaire et du droit pénal international,

Rappelant également la Déclaration sur la protection de toutes les personnes contre les disparitions forcées, adoptée par l'Assemblée générale des Nations Unies dans sa résolution 47/133 du 18 décembre 1992,

Conscients de l'extrême gravité de la disparition forcée, qui constitue un crime et, dans certaines circonstances définies par le droit international, un crime contre l'humanité,

Déterminés à prévenir les disparitions forcées et à lutter contre l'impunité du crime de disparition forcée,

Ayant présents à l'esprit le droit de toute personne de ne pas être soumise à une disparition forcée et le droit des victimes à la justice et à réparation,

Affirmant le droit de toute victime de savoir la vérité sur les circonstances d'une disparition forcée et de connaître le sort de la personne disparue, ainsi que le droit à la liberté de recueillir, de recevoir et de diffuser des informations à cette fin,

Sont convenus des articles suivants :

PREMIÈRE PARTIE

Article premier

1. Nul ne sera soumis à une disparition forcée.
2. Aucune circonstance exceptionnelle, quelle qu'elle soit, qu'il s'agisse de l'état de guerre ou de menace de guerre, d'instabilité politique

intérieure ou de tout autre état d'exception, ne peut être invoquée pour justifier la disparition forcée.

Article 2

Aux fins de la présente Convention, on entend par « disparition forcée » l'arrestation, la détention, l'enlèvement ou toute autre forme de privation de liberté par des agents de l'État ou par des personnes ou des groupes de personnes qui agissent avec l'autorisation, l'appui ou l'acquiescement de l'État, suivi du déni de la reconnaissance de la privation de liberté ou de la dissimulation du sort réservé à la personne disparue ou du lieu où elle se trouve, la soustrayant à la protection de la loi.

Article 3

Tout État partie prend les mesures appropriées pour enquêter sur les agissements définis à l'article 2, qui sont l'œuvre de personnes ou de groupes de personnes agissant sans l'autorisation, l'appui ou l'acquiescement de l'État, et pour traduire les responsables en justice.

Article 4

Tout État partie prend les mesures nécessaires pour que la disparition forcée constitue une infraction au regard de son droit pénal.

Article 5

La pratique généralisée ou systématique de la disparition forcée constitue un crime contre l'humanité, tel qu'il est défini dans le droit international applicable, et entraîne les conséquences prévues par ce droit.

Article 6

1. Tout État partie prend les mesures nécessaires pour tenir pénalement responsable au moins :

a) Toute personne qui commet une disparition forcée, l'ordonne ou la commande, tente de la commettre, en est complice ou y participe ;

b) Le supérieur qui :

i) Savait que des subordonnés placés sous son autorité et son contrôle effectifs commettaient ou allaient commettre un crime de disparition forcée, ou a délibérément négligé de tenir compte d'informations qui l'indiquaient clairement ;

ii) Exerçait sa responsabilité et son contrôle effectifs sur les activités auxquelles le crime de disparition forcée était lié ; et

iii) N'a pas pris toutes les mesures nécessaires et raisonnables qui étaient en son pouvoir pour empêcher ou réprimer la commission d'une disparition forcée ou pour en référer aux autorités compétentes aux fins d'enquête et de poursuites ;

c) L'alinéa *b* ci-dessus est sans préjudice des normes pertinentes plus élevées de responsabilité applicables en droit international à un chef militaire ou à une personne faisant effectivement fonction de chef militaire.

2. Aucun ordre ou instruction émanant d'une autorité publique, civile, militaire ou autre, ne peut être invoqué pour justifier un crime de disparition forcée.

Article 7

1. Tout État partie rend le crime de disparition forcée passible de peines appropriées qui prennent en compte son extrême gravité.

2. Tout État partie peut prévoir :

a) Des circonstances atténuantes, notamment en faveur de ceux qui, impliqués dans la commission d'une disparition forcée, auront contribué efficacement à la récupération en vie de la personne disparue ou auront permis d'élucider des cas de disparition forcée ou d'identifier les auteurs d'une disparition forcée ;

b) Sans préjudice d'autres procédures pénales, des circonstances aggravantes, notamment en cas de décès de la personne disparue, ou pour ceux qui se sont rendus coupables de la disparition forcée de femmes enceintes, de mineurs, de personnes handicapées ou d'autres personnes particulièrement vulnérables.

Article 8

Sans préjudice de l'article 5,

1. Tout État partie qui applique un régime de prescription à la disparition forcée prend les mesures nécessaires pour que le délai de prescription de l'action pénale :

a) Soit de longue durée et proportionné à l'extrême gravité de ce crime ;

b) Commence à courir lorsque cesse le crime de disparition forcée, compte tenu de son caractère continu.

2. Tout État partie garantit le droit des victimes de disparition forcée à un recours effectif pendant le délai de prescription.

Article 9

1. Tout État partie prend les mesures nécessaires pour établir sa compétence aux fins de connaître d'un crime de disparition forcée :

a) Quand l'infraction a été commise sur tout territoire sous sa juridiction ou à bord d'aéronefs ou de navires immatriculés dans cet État ;

b) Quand l'auteur présumé de l'infraction est l'un de ses ressortissants ;

c) Quand la personne disparue est l'un de ses ressortissants et que cet État partie le juge approprié.

2. Tout État partie prend également les mesures nécessaires pour établir sa compétence aux fins de connaître d'un crime de disparition forcée quand l'auteur présumé de l'infraction se trouve sur tout territoire sous sa juridiction, sauf si ledit État l'extrade, ou le remet à un autre État conformément à ses obligations internationales ou à une juridiction pénale internationale dont il a reconnu la compétence.

3. La présente Convention n'écarte aucune compétence pénale supplémentaire exercée conformément aux lois nationales.

Article 10

1. S'il estime que les circonstances le justifient, après avoir examiné les renseignements dont il dispose, tout État partie sur le territoire duquel se trouve une personne soupçonnée d'avoir commis un crime de disparition forcée assure la détention de cette personne ou prend toutes autres mesures juridiques nécessaires pour s'assurer de sa présence. Cette détention et ces mesures doivent être conformes à la législation dudit État partie ; elles ne peuvent être maintenues que pendant le délai nécessaire pour s'assurer de sa présence lors des procédures pénales, de remise ou d'extradition.

2. L'État partie qui a pris les mesures visées au paragraphe 1 du présent article procède immédiatement à une enquête préliminaire ou à des investigations en vue d'établir les faits. Il informe les États parties visés au paragraphe 1 de l'article 9 des mesures qu'il a prises en application du paragraphe 1 du présent article, notamment la détention et les circonstances qui la justifient, et des conclusions de son enquête préliminaire ou de ses investigations, en leur indiquant s'il entend exercer sa compétence.

3. Toute personne détenue en application du paragraphe 1 du présent article peut communiquer immédiatement avec le plus proche représentant qualifié de l'État dont elle a la nationalité ou, s'il s'agit d'une personne apatride, avec le représentant de l'État où elle réside habituellement.

Article 11

1. L'État partie sur le territoire sous la juridiction duquel l'auteur présumé d'un crime de disparition forcée est découvert, s'il n'extrade pas ce dernier, ou ne le remet pas à un autre État conformément à ses obligations internationales ou à une juridiction pénale internationale dont il a reconnu la compétence, soumet l'affaire à ses autorités compétentes pour l'exercice de l'action pénale.

2. Ces autorités prennent leur décision dans les mêmes conditions que pour toute infraction de droit commun de caractère grave en vertu du droit de cet État partie. Dans les cas visés au paragraphe 2 de l'article 9, les règles de preuve qui s'appliquent aux poursuites et à la condamnation ne sont en aucune façon moins rigoureuses que celles qui s'appliquent dans les cas visés au paragraphe 1 dudit article.

3. Toute personne poursuivie en relation avec un crime de disparition forcée bénéficie de la garantie d'un traitement équitable à tous les stades de la procédure. Toute personne jugée pour un crime de disparition forcée bénéficie d'un procès équitable devant une cour ou un tribunal compétent, indépendant et impartial, établi par la loi.

Article 12

1. Tout État partie assure à quiconque alléguant qu'une personne a été victime d'une disparition forcée le droit de dénoncer les faits devant les autorités compétentes, lesquelles examinent rapidement et impartialement l'allégation et, le cas échéant, procèdent sans délai à une enquête approfondie et impartiale. Des mesures appropriées sont prises, le cas échéant, pour assurer la protection du plaignant, des témoins, des proches de la personne disparue et de leurs défenseurs ainsi que de ceux qui participent à l'enquête contre tout mauvais traitement ou toute intimidation en raison de la plainte déposée ou de toute déposition faite.

2. Lorsqu'il existe des motifs raisonnables de croire qu'une personne a été victime d'une disparition forcée, les autorités visées au paragraphe 1 du présent article ouvrent une enquête, même si aucune plainte n'a été officiellement déposée.

3. Tout État partie veille à ce que les autorités visées au paragraphe 1 du présent article :

a) Disposent des pouvoirs et des ressources nécessaires pour mener l'enquête à bien, y compris l'accès à la documentation et à d'autres informations pertinentes pour leur enquête ;

b) Aient accès, si nécessaire avec l'autorisation préalable d'une juridiction qui statue le plus rapidement possible, à tout lieu de détention et à tout autre lieu où il y a des motifs raisonnables de croire que la personne disparue est présente.

4. Tout État partie prend les mesures nécessaires pour prévenir et sanctionner les actes qui entravent le déroulement de l'enquête. Il s'assure notamment que les personnes soupçonnées d'avoir commis un crime de disparition forcée ne sont pas en mesure d'influer sur le cours de l'enquête par des pressions ou des actes d'intimidation ou de représailles exercés sur le plaignant, les témoins, les proches de la personne disparue et leurs défenseurs ainsi que sur ceux qui participent à l'enquête.

Article 13

1. Pour les besoins de l'extradition entre États parties, le crime de disparition forcée n'est pas considéré comme une infraction politique, une infraction connexe à une infraction politique ou une infraction inspirée par des mobiles politiques. En conséquence, une demande d'extradition fondée sur une telle infraction ne peut être refusée pour ce seul motif.

2. Le crime de disparition forcée est de plein droit compris au nombre des infractions donnant lieu à extradition dans tout traité d'extradition conclu entre des États parties avant l'entrée en vigueur de la présente Convention.

3. Les États parties s'engagent à inclure le crime de disparition forcée au nombre des infractions qui justifient l'extradition dans tout traité d'extradition à conclure par la suite entre eux.

4. Tout État partie qui assujettit l'extradition à l'existence d'un traité peut, s'il reçoit une demande d'extradition d'un autre État partie auquel il n'est pas lié par un traité, considérer la présente Convention comme la base juridique de l'extradition en ce qui concerne l'infraction de disparition forcée.

5. Les États parties qui n'assujettissent pas l'extradition à l'existence d'un traité reconnaissent le crime de disparition forcée comme susceptible d'extradition entre eux.

6. L'extradition est, dans tous les cas, subordonnée aux conditions prévues par le droit de l'État partie requis ou par les traités d'extradition applicables, y compris, notamment, aux conditions concernant la peine minimale requise pour extraditer et aux motifs pour lesquels l'État partie requis peut refuser l'extradition ou l'assujettir à certaines conditions.

7. Aucune disposition de la présente Convention ne doit être interprétée comme faisant obligation à l'État partie requis d'extrader s'il y a de sérieuses raisons de penser que la demande a été présentée aux fins de poursuivre ou de punir une personne en raison de son sexe, de sa race, de sa religion, de sa nationalité, de son origine ethnique, de ses opinions politiques ou de son appartenance à un certain groupe social, ou que

donner suite à cette demande causerait un préjudice à cette personne pour l'une quelconque de ces raisons.

Article 14

1. Les États parties s'accordent l'entraide judiciaire la plus large possible dans toute procédure pénale relative à un crime de disparition forcée, y compris en ce qui concerne la communication de tous les éléments de preuve dont ils disposent et qui sont nécessaires aux fins de la procédure.

2. Cette entraide judiciaire est subordonnée aux conditions prévues par le droit interne de l'État partie requis ou par les traités d'entraide judiciaire applicables, y compris, notamment, concernant les motifs pour lesquels l'État partie requis peut refuser d'accorder l'entraide judiciaire ou la soumettre à des conditions.

Article 15

Les États parties coopèrent entre eux et s'accordent l'entraide la plus large possible pour porter assistance aux victimes de disparition forcée ainsi que dans la recherche, la localisation et la libération des personnes disparues et, en cas de décès, dans l'exhumation, l'identification des personnes disparues et la restitution de leurs restes.

Article 16

1. Aucun État partie n'expulse, ne refoule, ne remet ni n'extrade une personne vers un autre État s'il y a des motifs sérieux de croire qu'elle risque d'être victime d'une disparition forcée.

2. Pour déterminer s'il y a de tels motifs, les autorités compétentes tiennent compte de toutes les considérations pertinentes, y compris, le cas échéant, de l'existence, dans l'État concerné, d'un ensemble de violations systématiques graves, flagrantes ou massives des droits de l'homme ou de violations graves du droit international humanitaire.

Article 17

1. Nul ne sera détenu en secret.

2. Sans préjudice des autres obligations internationales de l'État partie en matière de privation de liberté, tout État partie, dans sa législation :

a) Détermine les conditions dans lesquelles les ordres de privation de liberté peuvent être donnés ;

b) Désigne les autorités habilitées à ordonner des privations de liberté ;

c) Garantit que toute personne privée de liberté sera placée uniquement dans des lieux de privation de liberté officiellement reconnus et contrôlés ;

d) Garantit que toute personne privée de liberté sera autorisée à communiquer avec sa famille, son conseil ou toute autre personne de son choix, et à recevoir leur visite, sous la seule réserve des conditions établies par la loi, et, s'il s'agit d'un étranger, à communiquer avec ses autorités consulaires, conformément au droit international applicable ;

e) Garantit l'accès aux lieux de privation de liberté de toute autorité et institution compétentes habilitées par la loi, si nécessaire avec l'autorisation préalable d'une autorité judiciaire ;

f) Garantit à toute personne privée de liberté et, en cas de soupçon de disparition forcée, la personne privée de liberté se trouvant dans l'incapacité de l'exercer elle-même, à toute personne ayant un intérêt légitime, par exemple les proches de la personne privée de liberté, leurs représentants ou leurs avocats, en toutes circonstances, le droit d'introduire un recours devant un tribunal afin que celui-ci statue à bref délai sur la légalité de la privation de liberté et ordonne la libération si cette privation de liberté est illégale.

3. Tout État partie s'assure de l'établissement et de la tenue à jour d'un ou de plusieurs registres officiels et/ou dossiers officiels des personnes privées de liberté, qui sont, sur demande, rapidement mis à la disposition de toute autorité judiciaire ou de toute autre autorité ou institution compétente habilitée par la législation de l'État partie concerné ou par tout instrument juridique international pertinent auquel l'État concerné est partie. Parmi les informations figurent au moins :

a) L'identité de la personne privée de liberté ;

b) La date, l'heure et l'endroit où la personne a été privée de liberté et l'autorité qui a procédé à la privation de liberté ;

c) L'autorité ayant décidé la privation de liberté et les motifs de la privation de liberté ;

d) L'autorité contrôlant la privation de liberté ;

e) Le lieu de privation de liberté, la date et l'heure de l'admission dans le lieu de privation de liberté et l'autorité responsable du lieu de privation de liberté ;

f) Les éléments relatifs à l'état de santé de la personne privée de liberté ;

g) En cas de décès pendant la privation de liberté, les circonstances et les causes du décès et la destination des restes de la personne décédée ;

h) La date et l'heure de la libération ou du transfert vers un autre lieu de détention, la destination et l'autorité chargée du transfert.

Article 18

1. Sous réserve des articles 19 et 20, tout État partie garantit à toute personne ayant un intérêt légitime pour cette information, par exemple les proches de la personne privée de liberté, leurs représentants ou leurs avocats, un accès au moins aux informations suivantes :

- a)* L'autorité ayant décidé la privation de liberté ;
- b)* La date, l'heure et le lieu de la privation de liberté et de l'admission dans le lieu de privation de liberté ;
- c)* L'autorité contrôlant la privation de liberté ;
- d)* Le lieu où se trouve la personne privée de liberté, y compris, en cas de transfert vers un autre lieu de privation de liberté, la destination et l'autorité responsable du transfert ;
- e)* La date, l'heure et le lieu de libération ;
- f)* Les éléments relatifs à l'état de santé de la personne privée de liberté ;
- g)* En cas de décès pendant la privation de liberté, les circonstances et causes du décès et la destination des restes de la personne décédée.

2. Des mesures appropriées sont prises, le cas échéant, pour assurer la protection des personnes visées au paragraphe 1 du présent article, ainsi que de celles qui participent à l'enquête, contre tout mauvais traitement, toute intimidation ou toute sanction en raison de la recherche d'informations concernant une personne privée de liberté.

Article 19

1. Les informations personnelles, y compris les données médicales ou génétiques, qui sont collectées et/ou transmises dans le cadre de la recherche d'une personne disparue ne peuvent pas être utilisées ou mises à disposition à d'autres fins que celle de la recherche de la personne disparue. Cela est sans préjudice de l'utilisation de ces informations dans des procédures pénales concernant un crime de disparition forcée et de l'exercice du droit d'obtenir réparation.

2. La collecte, le traitement, l'utilisation et la conservation d'informations personnelles, y compris les données médicales ou génétiques, ne doivent pas transgresser ou avoir pour effet de transgresser les droits de l'homme, les libertés fondamentales et la dignité de la personne humaine.

Article 20

1. Seulement dans le cas où une personne est sous la protection de la loi et où la privation de liberté est sous contrôle judiciaire, le droit aux informations prévues à l'article 18 peut être limité à titre exceptionnel, dans la stricte mesure où la situation l'exige et où la loi le prévoit, et si la transmission des informations porte atteinte à la vie privée ou à la sécurité de la personne ou entrave le bon déroulement d'une enquête criminelle ou pour d'autres raisons équivalentes prévues par la loi, et conformément au droit international applicable et aux objectifs de la présente Convention. En aucun cas, ces restrictions au droit aux informations prévues à l'article 18 ne peuvent être admises si elles constituent un comportement défini à l'article 2 ou une violation du paragraphe 1 de l'article 17.

2. Sans préjudice de l'examen de la légalité de la privation de liberté d'une personne, l'État partie garantit aux personnes visées au paragraphe 1 de l'article 18 le droit à un recours judiciaire prompt et effectif pour obtenir à bref délai les informations visées dans ce paragraphe. Ce droit à un recours ne peut être suspendu ou limité en aucune circonstance.

Article 21

Tout État partie prend les mesures nécessaires pour que la remise en liberté d'une personne se déroule selon des modalités qui permettent de vérifier avec certitude qu'elle a été effectivement libérée. Tout État partie prend également les mesures nécessaires pour assurer l'intégrité physique et le plein exercice de ses droits à toute personne au moment de sa remise en liberté, sans préjudice des obligations auxquelles elle peut être assujettie en vertu de la loi nationale.

Article 22

Sans préjudice de l'article 6, tout État partie prend les mesures nécessaires pour prévenir et sanctionner les agissements suivants :

- a) L'entrave ou l'obstruction aux recours visés à l'alinéa f du paragraphe 2 de l'article 17 et au paragraphe 2 de l'article 20 ;
- b) Le manquement à l'obligation d'enregistrement de toute privation de liberté, ainsi que l'enregistrement de toute information dont l'agent responsable du registre officiel connaissait ou aurait dû connaître l'inexactitude ;
- c) Le refus de fournir des informations sur une privation de liberté ou la fourniture d'informations inexactes, alors même que les conditions légales pour fournir ces informations sont réunies.

Article 23

1. Tout État partie veille à ce que la formation du personnel militaire ou civil chargé de l'application des lois, du personnel médical, des agents de la fonction publique et des autres personnes qui peuvent intervenir dans la garde ou le traitement de toute personne privée de liberté puisse inclure l'enseignement et l'information nécessaires concernant les dispositions pertinentes de la présente Convention, en vue de :

a) Prévenir l'implication de ces agents dans des disparitions forcées ;

b) Souligner l'importance de la prévention et des enquêtes en matière de disparition forcée ;

c) Veiller à ce que l'urgence de la résolution des cas de disparition forcée soit reconnue.

2. Tout État partie veille à ce que soient interdits les ordres ou instructions prescrivant, autorisant ou encourageant une disparition forcée. Tout État partie garantit qu'une personne refusant de se conformer à un tel ordre ne sera pas sanctionnée.

3. Tout État partie prend les mesures nécessaires pour que les personnes visées au paragraphe 1 du présent article qui ont des raisons de penser qu'une disparition forcée s'est produite ou est projetée signalent le cas à leurs supérieurs et, au besoin, aux autorités ou instances de contrôle ou de recours compétentes.

Article 24

1. Aux fins de la présente Convention, on entend par « victime » la personne disparue et toute personne physique ayant subi un préjudice direct du fait d'une disparition forcée.

2. Toute victime a le droit de savoir la vérité sur les circonstances de la disparition forcée, le déroulement et les résultats de l'enquête et le sort de la personne disparue. Tout État partie prend les mesures appropriées à cet égard.

3. Tout État partie prend toutes les mesures appropriées pour la recherche, la localisation et la libération des personnes disparues et, en cas de décès, pour la localisation, le respect et la restitution de leurs restes.

4. Tout État partie garantit, dans son système juridique, à la victime d'une disparition forcée le droit d'obtenir réparation et d'être indemnisée rapidement, équitablement et de manière adéquate.

5. Le droit d'obtenir réparation visé au paragraphe 4 du présent article couvre les dommages matériels et moraux ainsi que, le cas échéant, d'autres formes de réparation telles que :

- a) La restitution ;
- b) La réadaptation ;
- c) La satisfaction, y compris le rétablissement de la dignité et de la réputation ;
- d) Des garanties de non-répétition.

6. Sans préjudice de l'obligation de poursuivre l'enquête jusqu'à l'élucidation du sort de la personne disparue, tout État partie prend les dispositions appropriées concernant la situation légale des personnes disparues dont le sort n'est pas élucidé et de leurs proches, notamment dans des domaines tels que la protection sociale, les questions financières, le droit de la famille et les droits de propriété.

7. Tout État partie garantit le droit de former des organisations et des associations ayant pour objet de contribuer à l'établissement des circonstances de disparitions forcées et du sort des personnes disparues ainsi qu'à l'assistance aux victimes de disparition forcée, et de participer librement à de telles organisations ou associations.

Article 25

1. Tout État partie prend les mesures nécessaires pour prévenir et réprimer pénalement :

a) La soustraction d'enfants soumis à une disparition forcée ou dont le père, la mère ou le représentant légal sont soumis à une disparition forcée, ou d'enfants nés pendant la captivité de leur mère soumise à une disparition forcée ;

b) La falsification, la dissimulation ou la destruction de documents attestant la véritable identité des enfants visés à l'alinéa a ci-dessus.

2. Tout État partie prend les mesures nécessaires pour rechercher et identifier les enfants visés à l'alinéa a du paragraphe 1 du présent article et les rendre à leur famille d'origine, conformément aux procédures légales et aux accords internationaux applicables.

3. Les États parties se prêtent mutuellement assistance dans la recherche et l'identification des enfants visés à l'alinéa a du paragraphe 1 du présent article ainsi que la détermination du lieu où ils se trouvent.

4. Compte tenu de la nécessité de préserver l'intérêt supérieur des enfants visés à l'alinéa a du paragraphe 1 du présent article et leur droit à préserver et à voir rétablie leur identité, y compris leur nationalité, leur nom et leurs liens familiaux reconnus par la loi, dans les États parties qui

reconnaissent le système d'adoption ou d'autres formes de placement d'enfants, des procédures légales doivent exister, qui visent à réviser la procédure d'adoption ou de placement d'enfants et, le cas échéant, à annuler toute adoption ou placement d'enfants qui trouve son origine dans une disparition forcée.

5. En toutes circonstances, et en particulier pour tout ce qui a trait au présent article, l'intérêt supérieur de l'enfant est une considération primordiale, et l'enfant qui est capable de discernement a le droit d'exprimer librement son opinion, laquelle est dûment prise en compte eu égard à son âge et à son degré de maturité.

DEUXIÈME PARTIE

Article 26

1. Pour la mise en œuvre des dispositions de la présente Convention, il est institué un Comité des disparitions forcées (ci-après dénommé « le Comité »), composé de dix experts de haute moralité, possédant une compétence reconnue dans le domaine des droits de l'homme, indépendants, siégeant à titre personnel et agissant en toute impartialité. Les membres du Comité seront élus par les États parties selon une répartition géographique équitable. Il sera tenu compte de l'intérêt que présente la participation aux travaux du Comité de personnes ayant une expérience juridique pertinente et d'une répartition équilibrée entre hommes et femmes au sein du Comité.

2. L'élection se fait au scrutin secret sur une liste de candidats désignés par les États parties parmi leurs ressortissants, au cours de réunions biennales des États parties convoquées à cet effet par le Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies. À ces réunions, où le quorum est constitué par les deux tiers des États parties, sont élus membres du Comité les candidats qui obtiennent le plus grand nombre de voix et la majorité absolue des votes des représentants des États parties présents et votants.

3. La première élection aura lieu au plus tard six mois après la date d'entrée en vigueur de la présente Convention. Quatre mois avant la date de chaque élection, le Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies envoie une lettre aux États parties pour les inviter à présenter des candidatures dans un délai de trois mois. Le Secrétaire général dresse la liste alphabétique des candidats ainsi désignés, indiquant, pour chaque candidat, l'État partie qui le présente. Il communique cette liste à tous les États parties.

4. Les membres du Comité sont élus pour quatre ans. Ils sont rééligibles une fois. Toutefois, le mandat de cinq des membres élus lors de la première élection prend fin au bout de deux ans ; immédiatement après la première élection, les noms de ces cinq personnes sont tirés au

sort par le président de la réunion visée au paragraphe 2 du présent article.

5. Si un membre du Comité décède, se démet de ses fonctions ou n'est plus en mesure pour quelque autre raison de s'acquitter de ses attributions au Comité, l'État partie qui l'a désigné nomme, dans le respect des critères prévus au paragraphe 1 du présent article, un autre candidat parmi ses ressortissants pour siéger au Comité pour la partie du mandat restant à courir, sous réserve de l'approbation de la majorité des États parties. Cette approbation est considérée comme acquise à moins que la moitié des États parties ou davantage n'émettent une opinion défavorable dans un délai de six semaines à compter du moment où ils ont été informés par le Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies de la nomination proposée.

6. Le Comité établit son règlement intérieur.

7. Le Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies met à la disposition du Comité le personnel et les moyens matériels qui lui sont nécessaires pour s'acquitter efficacement de ses fonctions. Le Secrétaire général convoque les membres du Comité pour la première réunion.

8. Les membres du Comité ont droit aux facilités, privilèges et immunités reconnus aux experts en mission pour l'Organisation des Nations Unies, tels qu'ils sont énoncés dans les sections pertinentes de la Convention sur les privilèges et immunités des Nations Unies.

9. Tout État partie s'engage à coopérer avec le Comité et à assister ses membres dans l'exercice de leur mandat, dans la limite des fonctions du Comité qu'il a acceptées.

Article 27

Une conférence des États parties se réunira au plus tôt quatre ans et au plus tard six ans après l'entrée en vigueur de la présente Convention pour évaluer le fonctionnement du Comité et décider, selon les modalités prévues au paragraphe 2 de l'article 44, s'il y a lieu de confier à une autre instance – sans exclure aucune éventualité – le suivi de la présente Convention avec les attributions définies aux articles 28 à 36.

Article 28

1. Dans le cadre des compétences que lui confère la présente Convention, le Comité coopère avec tous les organes, bureaux, institutions spécialisées et fonds appropriés des Nations Unies, les comités conventionnels institués par des instruments internationaux, les procédures spéciales des Nations Unies, les organisations ou institutions régionales intergouvernementales concernées, ainsi qu'avec toutes les institutions, agences et bureaux nationaux pertinents qui travaillent à la protection de toutes les personnes contre les disparitions forcées.

2. Dans le cadre de ses fonctions, le Comité consulte d'autres comités conventionnels institués par les instruments de droits de l'homme pertinents, en particulier le Comité des droits de l'homme institué par le Pacte international relatif aux droits civils et politiques, en vue d'assurer la cohérence de leurs observations et recommandations respectives.

Article 29

1. Tout État partie présente au Comité, par l'entremise du Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies, un rapport sur les mesures qu'il a prises pour donner effet à ses obligations au titre de la présente Convention, dans un délai de deux ans à compter de l'entrée en vigueur de la Convention pour l'État partie concerné.

2. Le Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies met le rapport à la disposition de tous les États parties.

3. Chaque rapport est étudié par le Comité, qui peut faire les commentaires, observations ou recommandations qu'il estime appropriés. L'État partie concerné reçoit communication des commentaires, observations ou recommandations, auxquels il peut répondre, de sa propre initiative ou à la demande du Comité.

4. Le Comité peut aussi demander aux États parties des renseignements complémentaires sur la mise en application de la présente Convention.

Article 30

1. Le Comité peut être saisi, en urgence, par les proches d'une personne disparue, leurs représentants légaux, leurs avocats ou toute personne mandatée par eux, ainsi que toute autre personne ayant un intérêt légitime, d'une demande visant à chercher et retrouver une personne disparue.

2. Si le Comité estime que la demande d'action en urgence présentée en vertu du paragraphe 1 du présent article :

- a) N'est pas manifestement dépourvue de fondement,
- b) Ne constitue pas un abus du droit de présenter de telles demandes,
- c) A été préalablement et dûment présentée aux organes compétents de l'État partie concerné, tels que les autorités habilitées à procéder à des investigations, quand une telle possibilité existe,
- d) N'est pas incompatible avec les dispositions de la présente Convention, et

e) N'est pas déjà en cours d'examen devant une autre instance internationale d'enquête ou de règlement de même nature,

il demande à l'État partie concerné de lui fournir, dans un délai qu'il fixe, des renseignements sur la situation de la personne recherchée.

3. Au vu de l'information fournie par l'État partie concerné conformément au paragraphe 2 du présent article, le Comité peut transmettre des recommandations à l'État partie incluant une requête lui demandant de prendre toutes les mesures nécessaires, y compris conservatoires, pour localiser et protéger la personne recherchée conformément à la présente Convention et d'informer le Comité, dans un délai déterminé, des mesures qu'il prend, en tenant compte de l'urgence de la situation. Le Comité informe la personne ayant soumis la demande d'action urgente de ses recommandations et des informations qui lui ont été transmises par l'État partie lorsque celles-ci sont disponibles.

4. Le Comité poursuit ses efforts pour travailler avec l'État partie concerné tant que le sort de la personne recherchée n'est pas élucidé. Il tient le requérant informé.

Article 31

1. Tout État partie peut déclarer, au moment de la ratification de la présente Convention ou ultérieurement, qu'il reconnaît la compétence du Comité pour recevoir et examiner des communications présentées par des personnes ou pour le compte de personnes relevant de sa juridiction qui se plaignent d'être victimes d'une violation, par cet État partie, des dispositions de la présente Convention. Le Comité ne reçoit aucune communication intéressant un État partie qui n'a pas fait une telle déclaration.

2. Le Comité déclare irrecevable toute communication si :

a) Elle est anonyme ;

b) Elle constitue un abus du droit de présenter de telles communications ou est incompatible avec les dispositions de la présente Convention ;

c) Elle est en cours d'examen devant une autre instance internationale d'enquête ou de règlement de même nature ; ou si

d) Tous les recours internes efficaces disponibles n'ont pas été épuisés. Cette règle ne s'applique pas si les procédures de recours excèdent des délais raisonnables.

3. Si le Comité considère que la communication répond aux conditions requises au paragraphe 2 du présent article, il transmet la communication à l'État partie concerné, lui demandant de fournir, dans le délai qu'il fixe, ses observations ou commentaires.

4. Après réception d'une communication, et avant de prendre une décision sur le fond, le Comité peut à tout moment soumettre à l'urgence attention de l'État partie concerné une demande tendant à ce qu'il prenne les mesures conservatoires nécessaires pour éviter qu'un dommage irréparable ne soit causé aux victimes de la violation présumée. L'exercice, par le Comité, de cette faculté ne préjuge pas de la recevabilité ou de l'examen au fond de la communication.

5. Le Comité tient ses séances à huis clos lorsqu'il examine les communications prévues au présent article. Il informe l'auteur de la communication des réponses fournies par l'État partie concerné. Lorsque le Comité décide de finaliser la procédure, il fait part de ses constatations à l'État partie et à l'auteur de la communication.

Article 32

Tout État partie à la présente Convention peut déclarer, à tout moment, qu'il reconnaît la compétence du Comité pour recevoir et examiner des communications par lesquelles un État partie prétend qu'un autre État partie ne s'acquitte pas de ses obligations au titre de la présente Convention. Le Comité ne reçoit aucune communication concernant un État partie qui n'a pas fait une telle déclaration, ni aucune communication émanant d'un État partie qui n'a pas fait une telle déclaration.

Article 33

1. Si le Comité est informé, par des renseignements crédibles, qu'un État partie porte gravement atteinte aux dispositions de la présente Convention, il peut, après consultation de l'État partie concerné, demander à un ou plusieurs de ses membres d'effectuer une visite et de l'informer sans retard.

2. Le Comité informe par écrit l'État partie concerné de son intention de procéder à une visite, indiquant la composition de la délégation et l'objet de la visite. L'État partie donne sa réponse dans un délai raisonnable.

3. Sur demande motivée de l'État partie, le Comité peut décider de différer ou d'annuler sa visite.

4. Si l'État partie donne son accord à la visite, le Comité et l'État partie concerné coopèrent pour définir les modalités de la visite, et l'État partie fournit au Comité toutes les facilités nécessaires à l'accomplissement de cette visite.

5. À la suite de la visite, le Comité communique à l'État partie concerné ses observations et recommandations.

Article 34

Si le Comité reçoit des informations qui lui semblent contenir des indications fondées selon lesquelles la disparition forcée est pratiquée de manière généralisée ou systématique sur le territoire relevant de la juridiction d'un État partie, et après avoir recherché auprès de l'État partie concerné toute information pertinente sur cette situation, il peut porter la question, en urgence, à l'attention de l'Assemblée générale des Nations Unies, par l'intermédiaire du Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies.

Article 35

1. Le Comité n'est compétent qu'à l'égard des disparitions forcées ayant débuté postérieurement à l'entrée en vigueur de la présente Convention.

2. Si un État devient partie à la présente Convention après l'entrée en vigueur de celle-ci, ses obligations vis-à-vis du Comité ne concernent que les disparitions forcées ayant débuté postérieurement à l'entrée en vigueur de la présente Convention à son égard.

Article 36

1. Le Comité présente aux États parties et à l'Assemblée générale des Nations Unies un rapport annuel sur les activités qu'il aura entreprises en application de la présente Convention.

2. La publication, dans le rapport annuel, d'une observation concernant un État partie doit être préalablement annoncée audit État partie, qui dispose d'un délai raisonnable de réponse et pourra demander la publication de ses propres commentaires ou observations dans le rapport.

TROISIÈME PARTIE*Article 37*

Aucune des dispositions de la présente Convention ne porte atteinte aux dispositions plus favorables à la protection de toutes les personnes contre les disparitions forcées qui peuvent figurer :

- a) Dans la législation d'un État partie ; ou
- b) Dans le droit international en vigueur pour cet État.

Article 38

1. La présente Convention est ouverte à la signature de tout État Membre de l'Organisation des Nations Unies.

2. La présente Convention est soumise à la ratification de tout État Membre de l'Organisation des Nations Unies. Les instruments de ratification seront déposés auprès du Secrétaire général de l'Organisation.

3. La présente Convention est ouverte à l'adhésion de tout État Membre de l'Organisation des Nations Unies. L'adhésion se fera par le dépôt d'un instrument d'adhésion auprès du Secrétaire général de l'Organisation.

Article 39

1. La présente Convention entrera en vigueur le trentième jour après la date du dépôt auprès du Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies du vingtième instrument de ratification ou d'adhésion.

2. Pour tout État qui ratifiera la présente Convention ou y adhèrera après le dépôt du vingtième instrument de ratification ou d'adhésion, la présente Convention entrera en vigueur le trentième jour après la date du dépôt par cet État de son instrument de ratification ou d'adhésion.

Article 40

Le Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies notifiera à tous les États Membres de l'Organisation et à tous les États qui auront signé la présente Convention ou y auront adhéré :

a) Les signatures, les ratifications et les adhésions reçues en application de l'article 38 ;

b) La date d'entrée en vigueur de la présente Convention en application de l'article 39.

Article 41

Les dispositions de la présente Convention s'appliquent, sans limitation ni exception aucune, à toutes les unités constitutives des États fédéraux.

Article 42

1. Tout différend entre deux ou plusieurs États parties concernant l'interprétation ou l'application de la présente Convention qui n'est pas réglé par voie de négociation ou au moyen des procédures expressément prévues par la présente Convention est soumis à l'arbitrage, à la demande de l'un d'entre eux. Si, dans les six mois qui suivent la date de la demande d'arbitrage, les parties ne parviennent pas à se mettre d'accord sur l'organisation de l'arbitrage, l'une quelconque d'entre elles peut soumettre le différend à la Cour internationale de Justice, en déposant une requête conformément au Statut de la Cour.

2. Tout État partie pourra, au moment où il signera la présente Convention, la ratifiera ou y adhèrera, déclarer qu'il ne se considère pas lié par les dispositions du paragraphe 1 du présent article. Les autres États parties ne seront pas liés par lesdites dispositions envers un État partie qui aura formulé une telle déclaration.

3. Tout État partie qui aura formulé une déclaration conformément aux dispositions du paragraphe 2 du présent article pourra à tout moment retirer cette déclaration par une notification adressée au Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies.

Article 43

La présente Convention est sans préjudice des dispositions du droit international humanitaire, y compris les obligations des Hautes Parties contractantes aux quatre Conventions de Genève du 12 août 1949 et aux deux Protocoles additionnels du 8 juin 1977 s'y rapportant, ou de la possibilité qu'a tout État d'autoriser le Comité international de la Croix-Rouge à visiter les lieux de détention dans les cas non prévus par le droit international humanitaire.

Article 44

1. Tout État partie à la présente Convention peut proposer un amendement et déposer sa proposition auprès du Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies. Le Secrétaire général communique la proposition d'amendement aux États parties à la présente Convention en leur demandant de lui faire savoir s'ils sont favorables à l'organisation d'une conférence d'États parties en vue de l'examen de la proposition et de sa mise aux voix. Si, dans les quatre mois qui suivent la date d'une telle communication, le tiers au moins des États parties se prononce en faveur de la tenue de ladite conférence, le Secrétaire général organise la conférence sous les auspices de l'Organisation des Nations Unies.

2. Tout amendement adopté à la majorité des deux tiers des États parties présents et votants à la conférence est soumis par le Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies à l'acceptation de tous les États parties.

3. Un amendement adopté selon les dispositions du paragraphe 1 du présent article entre en vigueur lorsque les deux tiers des États parties à la présente Convention l'ont accepté, conformément à la procédure prévue par leurs constitutions respectives.

4. Lorsque les amendements entrent en vigueur, ils ont force obligatoire pour les États parties qui les ont acceptés, les autres États parties demeurant liés par les dispositions de la présente Convention et par tout amendement antérieur qu'ils auraient accepté.

Article 45

1. La présente Convention, dont les textes anglais, arabe, chinois, espagnol, français et russe font également foi, sera déposée auprès du Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies.

2. Le Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies fera tenir une copie certifiée conforme de la présente Convention à tous les États visés à l'article 38.